

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Osobní asistent a asistent pedagoga na základní škole
Personal Assistant and Elementary School Teaching Assistant

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. PaedDr. Olga Zelinková, CSc.

Autor práce:

Monika Galambová

Praha 2016

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. PaedDr. Olze Zelinkové, CSc. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Osobní asistent a asistent pedagoga na základní škole“ vypracovala samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 6.5.2016

Monika Galambová

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá profesí osobního asistenta a asistenta pedagoga na základní škole. U obou těchto profesí je detailně rozebrána jejich pracovní náplň a jsou zdůrazněny jejich vzájemné rozdíly. Dále je u obou stručně popsáno historické pozadí, právní rámec, vhodný osobnostní profil a nutná profesní kvalifikace a kompetence pracovníka, jaký plat pobírají a různá další specifika. Více se zaměřuji na asistenta pedagoga, kterého rozebírám podrobněji i díky vlastní pracovní zkušenosti na této pozici. Zabývám se jeho pedagogickou činností, spoluprací s žákem či žáky, spoluprací s učitelem a s rodiči. Také se zmiňuji o, v současné době velmi aktuálním, tématu inkluze, tedy o začleňování žáka s tělesným či lehkým mentálním postižením do běžné školy a kolektivu. Na téma asistent pedagoga jsem provedla samostatné šetření ve formě rozhovorů s deseti asistenty pedagoga, kterým byla položena série otázek týkajících se jejich zkušeností a názorů na svou profesi. V závěru bakalářské práce uvádím výstupy a závěry z tohoto šetření.

Annotation

This bachelor thesis concentrates on the profession of personal assistant and elementary school teaching assistant. Work contents of these two distinct professions is described in details along with historical background, related legislative framework, required personal profile and professional qualifications, financial compensation and other related. In this thesis I am more focused on elementary school teaching assistant because of my own previous work experience on this position. I describe the teaching activities, cooperation between the assistant and pupils, cooperation with the teacher and parents. I also mention the currently very popular topic of inclusion and integration of physically or mentally challenged pupils into normal class, school and collective of children and what consequences this process has on the profession of teaching assistant. I have conducted my own study in the form of structured interviews with ten teaching assistants inquiring about their own professional experience and opinions. At the end of the thesis, I summarized the findings and drew conclusions from the study.

Klíčová slova: osobní asistent, osobní asistence, asistent pedagoga, základní škola, žáci, speciální potřeby, vzdělávání, inkluze, integrace

Key words: personal assistant, personal assistance, teaching assistant, elementary school, pupils, special needs, education, inclusion, intergration

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Osobní asistent.....	9
2.1	Vymezení pojmu.....	9
2.2	Historický vývoj.....	9
2.2.1	Ve světě.....	9
2.2.2	V našich zemích.....	10
2.3	Právní rámec.....	11
2.4	Popis profese.....	12
2.4.1	Základní činnosti.....	13
2.4.2	Druhy osobní asistence.....	14
2.4.3	Působení na základní škole.....	15
2.4.4	Kde hledat osobního asistenta.....	15
2.4.5	Platové ohodnocení.....	15
2.5	Osobnost asistenta.....	16
2.5.1	Osobní charakteristika.....	16
2.5.2	Kvalifikační požadavky.....	16
2.5.3	Časté chyby v přístupu osobního asistenta.....	17
3	Asistent pedagoga.....	19
3.1	Vymezení pojmu.....	19
3.2	Historický vývoj.....	20
3.3	Právní rámec.....	21
3.4	Popis profese.....	23
3.4.1	Hlavní činnosti asistenta.....	23
3.4.2	Zřízení pracovního místa asistenta.....	25
3.4.3	Pracovní poměr asistenta.....	26
3.4.4	Platové zařazení asistenta pedagoga.....	26
3.4.5	Alternativní formy asistenta pedagoga.....	27
3.5	Specifika práce s dítětem s tělesným postižením a mentálním postiženým.....	29
3.5.1	Integrace žáků s tělesným postižením.....	29
3.5.2	Integrace žáků s mentálním postižením.....	32
3.5.3	Specifický přístup u autistů.....	33

3.6	Osobnost asistenta pedagoga.....	33
3.6.1	Kvalifikace asistenta pedagoga	34
3.6.2	Chyby asistenta pedagoga	35
4	Vlastní šetření	37
4.1	Metody šetření.....	37
4.2	Zkoumaný vzorek	38
4.3	Příprava a průběh rozhovoru.....	40
4.4	Výsledky dotazování.....	41
4.5	Zhodnocení.....	43
5	Závěr	45
	Příloha č. 1 – Zápisy z rozhovorů	46
	Příloha č. 2 – Platové třídy osobního asistenta	50
	Příloha č. 3 – Platové třídy asistenta pedagoga.....	52
	Seznam použité literatury.....	53
	Publikace.....	53
	Internetové odkazy a ostatní zdroje.....	54

Seznam zkratk

ENIL	European Network of Independent Living
IL	Independent Living
IVP	individuální vzdělávací plán
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	nestátní neziskové organizace
POV	Pražská organizace vozíčkářů
PPP	pedagogicko–psychologická poradna
RVP	rámcově vzdělávací plán
SPC	speciálně-pedagogické centrum
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠVP	školní vzdělávací program

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je práce osobního asistenta a asistenta pedagoga, což jsou na pracovním trhu poměrně mladé profese. K volbě tohoto tématu mě vedla má vlastní pracovní zkušenost, neboť jsem již sama měla možnost krátkodobě působit v obou zmiňovaných profesích.

Ve své práci chci nastínit jejich pracovní činnost. Asistent pedagoga je velmi aktuální téma, na které bych se chtěla více zaměřit. Mnoho žadatelů o tuto danou pozici v resortu školství často neví, co tato pozice skutečně obnáší, jaká má specifika, náplň práce i povahu spolupráce s učitelem. Tato pozice vznikla díky inkluzi a integraci, začleňování žáků se speciálními potřebami, typicky smyslovým, tělesným či lehkým mentálním postižením, do běžných škol.

V krátkosti nastíním historický vývoj těchto profesí. Kdy došlo k určitému zlomu pro daný obor a co bylo pro ně významné. Snažím se ve své práci vyzdvihnout ty nejdůležitější informace, které by mohly být přínosné pro osobní asistenty a asistenty pedagoga.

Cílem práce je poukázat na skutečnost, že osobní asistent a asistent pedagoga není tatáž profese, ale oba asistenti mohou působit na školách a dopomáhat k integraci žáků se speciálními potřebami. Dalším cílem je podrobnější rozbor profese asistenta pedagoga na základní škole.

Práce je rozdělena na dvě logické části – na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je rozdělena do dvou kapitol, kde v první kapitole popisují profesi osobního asistenta, mapují podstatné informace o této sociální službě, jaké jsou požadavky na asistenta, jaké musí mít vzdělání či kurzy, kde asistenta klienti mohou vyhledat, jaké jsou druhy asistenta, financování této profese, práva a povinnosti asistenta.

V druhé kapitole se podrobněji zabývám asistentem pedagoga, charakterizují profesi, její financování, profesní předpoklady, práva a povinnosti asistenta, nástrahy na pracovišti. Dále se zaměřuji na pedagogickou činnost, na spolupráci s učitelem, s rodinou, se žákem, na samotnou náplň práce a na integraci tělesně postiženého žáka.

Třetí, praktická část obsahuje vlastní šetření, ve kterém jsem chtěla zjistit z individuálních výpovědí asistentů pedagoga, jaký mají názor na danou profesi, jaké mají námítky na náročnost práce, zda jsou spokojeni pracovním postem a s platem, jak vycházejí na pracovišti s pedagogy se žáky, zda se vidí v budoucnu na jiném postu, nebo chtějí dále setrvávat na stejné pozici.

V závěru následuje celkové zhodnocení teoretické i praktické části. V příloze pak uvádím detailnější výpovědi tří dotazovaných v rámci šetření.

2 Osobní asistent

V této kapitole se budu věnovat pracovní profesi osobního asistenta, kde popíši základní informace o profesi, jak tato profese vznikla, co je náplní asistentské služby, co má pracovník za povinnosti, jak se chovat v této profesi co by neměl dělat, druhy asistence, jak je asistent financován.

2.1 Vymezení pojmu

Osobní asistent je osoba, která pomáhá osobám s chronickým onemocněním, se zdravotním postižením, seniorům a osobám s omezením. Asistent pomáhá druhé osobě při zvládnání běžných úkonů, které by jinak za normálních okolností mohla vykonávat sama.

Je to velmi flexibilní a variabilní služba, neomezená časem a prostorem. Asistent pomáhá při naplňování biologických potřeb, při hygieně ale také v sociálním a kulturním životě. Člověk, kterému je služba poskytována, je označován jako klient či uživatel služby. Osobní asistent je využíván k doprovodu klienta, provádí nákupy, dále klientovi pomáhá s úklidem, může i klientovi předčítat a dělat společnost. Podle uživatele služby a jeho omezení či nároků se stanovuje činnost asistenta. Osobní asistence podporuje deinstitucionalizaci a samostatnost.

Stránky MPSV¹ definují osobní asistenci jako: „Osobní asistence se poskytuje v přirozeném sociálním prostředí osobám se zdravotním postižením a seniorům, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby, a to v předem dohodnutém rozsahu a čase. Služba obsahuje pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba se poskytuje za úplatu.“

Jana Hrdá² o osobní asistenci píše: „Hlavním cílem osobní asistence, stejně jako jakékoliv jiné sociální služby, má být zachování integrity (ve smyslu důstojnosti) člověka i navzdory jeho nemohoucnosti plynoucí z postižení, stáří, nemoci nebo jiné příčiny. Nezbytnou podmínkou je úcta k jeho důstojnosti, životnímu stylu a k naplnění jeho smyslu života. Cestou vedoucí k tomuto cíli jsou zejména služby umožňující občanům, kteří ke svému životu potřebují pomoc, aby mohli být doma a žít životem, který se co nejvíce blíží běžnému standardu.“

2.2 Historický vývoj

2.2.1 Ve světě

Z dávného starověku se dozvídáme, jak nelidsky zacházeli s postiženými dětmi například ve staré Spartě, kde podle pověstí byly takové děti nemilosrdně shozeny ze skály. I když toto by

---

¹Webové stránky MPSV. <http://www.mpsv.cz/cs/18661#sszp>

²HRDÁ Jana. *Osobní asistence – příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. POV, 2011. str. 5

byl bezpochyby extrémní přístup, ani jinde nebylo s postiženými zacházeno s ohledy. Postižení lidé žili vyloučení na okraji společnosti, přičemž ostatní lidé se jim vyhýbali. Byli často zavrženi nejen okolím, ale i svojí rodinou a blízkými. Postižení bylo vnímáno jako boží trest za hříchy, kterých se člověk dopustil. Takový život, pokud to lze životem nazývat, byl bezpochyby velmi nehumánní a krutý.

Ve středověku v Evropě začaly hrát významnou roli v péči o postižené osoby církve, zejména křesťanská církev. Milánský edikt roku 313 uznal křesťanství a křesťanskou charitu. Církev začala zakládat zvláštní ústavy, které sloužily nemocným, potřebným a hendikepovaným. K nejznámějším ústavům ve 4. st. patřily ústavy zvané Xenodochium, které byly zřizovány v každém velkém městě, sloužily jako azyl pro cizince, pečovalo se zde o chudé a nemocné. Postupně se tyto ústavy začaly rozšiřovat. Ve 4. století byly téměř ve všech velkých městech. Dnes bychom mohli takovéto ústavy nazvat špitály. Ve 13. století vznikaly žebrové řády, které se věnovaly vědě a péči o chudé a nemocné. K nejvýznamnějším patří řád sv. Františka, neboli řád františkánů. V pomoci druhým se angažovaly ženské řády např. řeholní společnosti milosrdných sester.

Mimo církevní sféru se vyvinuly řemeslnické spolky - cechy, které podporovaly své členy v krajních situacích, v nemoci a jiných životních nesnázích.

Ani tak stále nebyl život postižených snadný a bezpečný. Například na přelomu středověku a novověku byli lidé s hendikepem a nemocní v přímořských státech vsazováni často na „lodí bláznů“, lidé plující na takové to lodi byli vhozeni do moře, nebo vysazeni na pustých místech.

Na začátku novověku zakládají své charitativní organizace také protestantské církve. V Anglii byl vytvořen chudinský zákon v letech 1597 až 1601, který platil až do roku 1834, kdy došlo k reformě sociální péče. Z daní se financovala pomoc nemocným a potřebným skrze farnosti.

Pro moderní pojetí osobní asistence je klíčové hnutí Independent Living, které vzniklo ve Spojených státech v 60. letech. Jeho zakladatelem byl Ed Roberts, sám těžce postižený. Hnutí se snažilo dosáhnout plné rovnoprávnosti osob se zdravotním postižením. V roce 1969 definovali nezávislost v programu Strategie nezávislého života. Od 70. let se díky tomuto hnutí zakládala Centra nezávislého života, kde byly poskytovány služby, poradenství, pomoc při zprostředkování osobní asistence a informační servis pro osoby se zdravotním postižením. Hnutí Independent Living inspirovalo další státy, v Evropě vzniklo hnutí sebeurčujícího života ENIL (The European Network of Independent Living). Pod tímto hnutím se sdružují evropská centra, vytvářejí koordinační a informační síť

2.2.2 V našich zemích

Sociální péče v 16. století v Českých zemích byla plně závislá na rodinách a blízkých, až v roce 1552 Ferdinand I. poukazuje na sociální péči v říšském policejním řádu. Péče je poskytnuta chudině s domovským právem v obci.

Josef II. vyhláší za své vlády Dvorské dekrety, díky nimž se zřizovaly farní chudinské ústavy, roku 1803 byli „otcové chudých“ veřejní činitelé. Chudinský zákon č. 59/1868 českého zřízení upravoval právní vztahy vznikající v oblasti chudinské péče. Tento systém fungoval až do roku 1956, kdy byl vstoupil v platnost zákon č. 55/1956 Sb. o sociálním zabezpečení.

V roce 1948 došlo k přenesení výkonu sociální péče na stát, nebo na jeho místní orgány – národní výbory. Sociální péče byla změněna na formu služby díky zákonu č. 101/1964 Sb. o sociálním zabezpečení a byla pouze poskytována státními orgány.³ Později vešel v platnost zákon č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení, ten zajistil široké spektrum sociální péče a dávek poskytované občanům podle jejich příslušnosti k určité sociální skupině.

V moderní, porevoluční době hrála důležitou roli při rozvoji asistenční služby v České republice Jana Hrdá, která patří mezi zakladatele a propagátory osobní asistence. Kvůli těžké autonehodě v roce 1982 byla sama odkázána na pomoc druhých, potřebovala pomoci s domácností i s výchovou svých dětí. Díky pomoci Jednoty bratrské mohla zůstat ve svém domácím prostředí a se svou rodinou. Po roce 1989 se Jana Hrdá přidala k Pražské organizaci vozíčkářů (POV), kde jí nabídla služby organizace a posléze spolupráci Zdenka Hanáková. Jana Hrdá a pracovníci POV začali usilovat o rozšíření osobní asistence do celé republiky a o uzákonění osobní asistence. Osobní asistence byla prvně poskytovaná oficiálně v naší zemi 1991 v Praze deseti vozíčkářům z POV. Organizace se snažila především o co největší míru deinstitutionalizace, tedy aby stáří lidé, lidé s hendikepem či zdravotním znevýhodněním nebyli umísťováni do ústavů, ale aby mohli zůstat ve svém přirozeném domácím prostředí. Po intenzivním úsilí se pak podařilo prosadit zákon číslo 108/2006 O sociálních službách.

Momentálně se nejvíce využívají asistenti z nestátních neziskových organizací, jedná se o spolky a ústavy dle nového Občanského zákoníku.

2.3 Právní rámec

Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. je základní stavební kámen pro sociální práci a její vykonávání. Zákon se dotýká těchto oblastí:

- příspěvek na péči (108/2006, druhá část)
- sociální služby (108/2006, třetí část)
- sociální poradenství (108/2006, třetí část, díl 2, §37)
- služby sociální péče 108/2006, třetí část, díl 3, §38 -§52, sem spadá osobní asistence §39
- služby sociální prevence 108/2006, třetí část, díl 4, §53-§70
- úhrada nákladů za sociální služby 108/2006, třetí část, díl 5, §71- §77
- podmínky poskytování sociálních služeb 108/2006, hlava II., §78- §84

---

³ APOA. *Historie osobní asistence*. www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci/zakladni-udaje/historie-osobni-asistence

- registr poskytovatelů sociálních služeb 108/2006, hlava II., oddíl 2, §85-§87
- povinnosti poskytovatelů sociálních služeb 108/2006, hlava II., díl 2 §88-§89
- smlouva o poskytnutí sociální služby 108/2006, hlava II., díl 3 §90-§91
- působnost při zajišťování sociálních služeb 108/2006, hlava II., díl 4, §92-§96
- inspekce poskytování sociálních služeb 108/2006 část čtvrtá, §97-§99
- mlčenlivost 108/2006 část pátá, §100
- financování sociálních služeb 108/2006 část šestá, §101-§105
- správní delikty 108/2006 část sedmá, §106- §108
- předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka 108/2006 část osmá, hlava I., §109-§110
- další vzdělávání sociálního pracovníka 108/2006 hlava II., §111-§
- předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách 108/2006, část devátá, §115- §117
- akreditace vzdělávacích zařízení a akreditace vzdělávacích programů 108/2006, část desátá, §117a-§117e
- společná, přechodná a závěrečná ustanovení 108/2006, část jedenáctá, hlava I. §118-§121

2.4 Popis profese

Podle §39 zákona č. 108/2006 Sb. je osobní asistence definována jako terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení a jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje.

Osobní asistent je zaměstnanec poskytovatele sociálních služeb. Poskytovatelem sociálních služeb může být právnická nebo fyzická osoba, která má k dané činnosti oprávnění dle zákona 108/2006, dále je registrován pro poskytování služby osobní asistence podle §85-§87 zákona č. 108/2006 Sb.

Služby osobní asistence mají klientovi zabezpečit základní životní potřeby, jak biologické (například příjem potravy, toaletu, polohování, hygienu, dále dopomoc při chodu domácnosti, při nákupu, pochůzkách atp.), tak společenské (při výchově dětí, při vzdělání a výkonu povolání, při kulturních a sportovních aktivitách). To vše je nutnou kompenzací zdravotního postižení.

Základní zásady poskytování sociální služby jsou zachování důstojnosti a lidských práv člověka, individuální přístup ke klientům, dle jejich potřeb. Poskytování sociální služby je založeno na smluvním principu – smlouva obsahuje práva a povinnosti klienta, tak i asistenta.

Asistence je převážně hrazena z příspěvku na péči, ale můžeme se setkat i s asistencí bez úhrady, jedná se o asistenci dobrovolníků. O příspěvek na péči může žádat každý občan na pobočce MPSV, u sociálního pracovníka vyplní předtištěný formulář, sociální pracovník jej ponechá k správním řízení. O příspěvku na péči rozhoduje obecní úřad, obce s rozšířenou působností.

Důležitou roli při uznání výše příspěvku na péči hraje zdravotní posouzení obvodního lékaře daného klienta a přímé šetření sociálního pracovníka, který prozkoumává mobilitu, schopnosti a dovednosti klienta v jeho přirozeném prostředí. Osoba se může vždy odvolat proti rozhodnutí správního řízení a žádat o prozkoumání jeho žádosti. Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku činní za kalendářní měsíc od 3 000Kč do 12 000 Kč.

2.4.1 Základní činnosti

Rozsah a obsah péče se řídí potřebami klienta, či požadavky rodičů v případě, že se jedná o asistenci dítěti. Zákon č. 108/2006 Sb. definuje základní činnosti asistenční služby a zahrnuje tento rozsah úkonů:

Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu

- pomoc a podpora při přípravě a podávání jídla a pití
- pomoc při oblékání a svlékání, včetně používání speciálních pomůcek
- pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním i vnějším prostoru
- pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík

Pomoc při osobní hygieně

- pomoc při úkonech osobní hygieny
- pomoc při použití WC

Pomoc při zajištění chodu domácnosti

- pomoc s úklidem a údržbou domácnosti a osobních věcí
- nákupy a běžné pochůzky

Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti

- pomoc a podpora rodině v péči o dítě,
- pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob,
- pomoc s nácvikem a upevňováním motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností,

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím

- doprovázení do školy, školského zařízení, zaměstnání, k lékaři, na zájmové a volnočasové aktivity, na úřady a instituce a zpět,

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

- pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů,
- pomoc při vyřizování běžných záležitostí.

2.4.2 Druhy osobní asistence

Osobní asistence není jednotvárná práce, asistent pracuje s různými klienty, kteří mají velmi rozmanité požadavky a potřeby. Druhy osobní asistence jsou uvedeny v zákoně o sociálních službách 108/2006 Sb. Podle potřeb klienta je poskytovatelem sociálních služeb vybrán nejvhodnější asistent a druh poskytované asistence.⁴

Řízená osobní asistence

Řízená osobní asistence je určena klientům, kteří si sami nedovedou vybrat, školit a průběžně instruovat osobní asistenty (například z důvodu psychického postižení klienta). Tuto službu poskytuje registrovaný poskytovatel sociálních služeb a je vyžadována odborná příprava osobních asistentů a jejich koordinace zvenku.

Sebeurčující osobní asistence

Klient si řídí osobní asistenci úplně sám, určuje, jak bude služba vypadat, také si sám asistenta vybírá, školí ho a průběžně mu dává instrukce. Klient si na základě svého rozhodnutí domlouvá s osobním asistentem, za jakých podmínek služba probíhá, sám si s ním sjednává čas i částku platby za službu. Klient si školí svého osobního asistenta podle svého zdravotního postižení a osobnostních charakteristik, za průběh služby je zodpovědný klient, který je s osobním asistentem v rovnocenném partnerském vztahu a o průběhu služby se s ním domlouvá (osobní asistent má právo veto, pokud tím neohrozí klienta na zdraví nebo dokonce na životě). Klient sám kontroluje kvalitu služby.

Dobrovolná osobní asistence

Taková to služba může být zprostředkována organizacemi nebo si ji může dohodnout sám klient, podle toho, kdo ji zařizuje, řídí její pravidla i průběh, může tedy být i jako řízená i jako sebeurčující asistence. Na rozdíl od předchozích druhů osobní asistence se poskytuje bez úplaty, klient však může nabídnout jinou odměnu za vykonanou práci, například stravu nebo ubytování.

Společenská osobní asistence

Tato asistence se liší především obsahem - při ní se poskytují nejčastěji doprovody a společnost asistenta. Nejedná se tedy o uspokojení biologických potřeb, o úklid, nákup, pochůzky apod. Neposkytují ji organizace zaregistrované podle zákona č. 108/2006 Sb., ale jiné agentury nebo fyzické osoby, podle toho, kdo ji zařizuje, se řídí její pravidla i průběh, může tedy být i jako řízená i jako sebeurčující.

---

⁴ APOA. *Poddruhy osobní asistence*. <http://www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci/zakladni-udaje/zakladni-udaje-3>

2.4.3 Působení na základní škole

Osobní asistent může pracovat na základní škole, není však pedagogickým pracovníkem, není zaměstnancem školy, může však působit ve škole na základě §8 odst. 7 MŠMT č. 73/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Asistent působí u dítěte, které chodí do školy či do školského zařízení. Pomáhá dítěti s věcmi, které se týkají sebeobsluhy, je využíván k doзору a dopomoci při dopravě žáka do školy a ze školy, pomoc se týká i převlékání, oblékání a přezouvání. Je nutné zdůraznit, že osobní asistent není pedagogickým pracovníkem a není od toho, aby pomáhal dítěti s učební látkou během vyučování. K pomoci při vyučování se využívá asistent pedagoga, což je odlišná profese a tímto typem asistence se budu podrobněji zabývat v dalších kapitolách. Tato služba je bohužel někdy zneužívána a osobní asistent působí jako asistent pedagoga. Podstata práce se pak dostává do rozporu se zákonem. Osobní asistent může se žákem špatně metodicky postupovat při výuce, asistence by nebyla efektivní a asistent nemá tuto práci navíc placenou.

2.4.4 Kde hledat osobního asistenta

Osobní asistent spadá pod resort MPSV. Jedná se o osobu, která je zaměstnaná u poskytovatele sociálních služeb, který může asistenta částečně financovat z určitých grantů, nebo osobní asistent může být i zákonný zástupce dítěte financovaný z příspěvku na péči o osobu blízkou dle zákona č. 108/2006 Sb.

Hledat asistenta můžeme v běžné inzerci, inzerci Úřadu práce, nebo v organizacích, které jsou poskytovateli sociálních služeb a jako takové jsou vedeny v registru poskytovatelů sociálních služeb, vedeným krajským úřadem. Registr je dostupný na internetových stránkách <http://iregistr.mpsv.cz>, nebo na krajském úřadě v listinné podobě. Ze seznamu uvedeném v registru si je možno vybrat konkrétní organizaci, která osobního asistenta zprostředkuje.

Osobním asistentem může být i zákonný zástupce dítěte financovaný z příspěvku na péči o osobu blízkou dle zákona č. 108/2006 Sb.

Osobní asistenti mohou být zaměstnáváni různými formami pracovních poměrů. Pracovník může mít stálý pracovní poměr, dohodu o provedení práce, o pracovní činnosti, případně asistenti také mohou asistenci vykonávat na živnostenský list.⁵

2.4.5 Platové ohodnocení

Podmínky odměňování osobních asistentů s liší v závislosti na tom, zda jejich zaměstnavatel je v soukromém sektoru (včetně častých nestátních neziskových organizací) nebo zda je ve veřejném sektoru. Ve státním sektoru je odměňován podle platových tabulek, kde je plat definován v závislosti na platové třídě a platovém stupni. O zařazení rozhoduje zaměstnavatel podle nejnáročnější činnosti, kterou má asistent podle své pracovní smlouvy vykonávat. Popisy

---

⁵HRDÁ Jana. *Osobní asistence – příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. POV, 2011. str. 14

činností pro jednotlivé platové třídy osobního asistenta jsou uvedeny v příloze. Osobní asistence odpovídá podle katalogu prací⁶ pozici „pracovník v sociální sféře“, čemuž odpovídá rozmezí od 3. do 9. platové třídy. Stupeň je dán prokazatelnou délkou praxe v oboru. Finanční ohodnocení odpovídající plnému úvazku u osobního asistenta je aktuálně v rozmezí 7 440 Kč (3. platová třída) až 18 250 Kč (9. platová třída). Kompletní tabulky lze nalézt například na portálu Kupní síla⁷.

V soukromém sektoru jsou pravidla pro odměňování definována volněji. Podle druhu činnosti asistenta je definována minimální a zaručená mzda, přičemž odměna osobního asistenta nemůže být nižší, než tato částka.⁸

Finanční ohodnocení odpovídající plnému úvazku u osobního asistenta je aktuálně v rozmezí 7 440 Kč (3. platová třída) až 18 250 Kč (9. platová třída). Z toho plyne, že platy v této profesi jsou výrazně pod celostátním průměrem v soukromém i veřejném sektoru. To se bohužel negativně odráží i v zájmu o vykonávání této profesi. O zařazení do platové třídy rozhoduje zaměstnavatel podle dosažené praxe a náročnosti vykonávané práce. Jako rozhodující se berou ty nejnáročnější činnosti uvedené v pracovní konkrétní smlouvě.

2.5 Osobnost asistenta

Osobní asistence je velmi náročná profese a podle toho jsou i kladeny náležitě požadavky na osobnost a kvalifikaci asistenta.

2.5.1 Osobní charakteristika

Osobní asistent by měl být zdatný, zdravý, stále svěží, v tělesné i duševní kondici, měl by mít psychické předpoklady, duševně vyrovnaný, s pozitivním přístupem k lidem a životu, jistý sám sebou. Má být motivován ke své práci s lidmi, vědět smysl své práce a mít touhu pomáhat druhým. Důležitá vlastnost pro asistenta je schopnost komunikovat s lidmi, dále také empatie, bez které by tato zaměstnání nemohl asistent vykonávat. Dalšími, naprosto nezbytnými vlastnostmi asistenta jsou: spolehlivost, trpělivost, vstřícnost, obětavost, laskavost, vysoká tolerance, důstojnost, smysl pro humor, flexibilita, kreativita, vynalézavost, chuť učit se nové věci, ctít lidská práva, důvěryhodnost.⁹

2.5.2 Kvalifikační požadavky

Osobního asistenta může vykonávat každý, kdo se pro tuto práci rozhodl a kdo plní požadavky na konkrétního klienta či poskytovatele sociální služby, který ho zaměstná. Původní profese není rozhodující. Může to být například i někdo z rodiny, přítel či známý, student, atd.¹⁰

---

⁶Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě

⁷Kupní síla. <http://kupnisila.cz/socialni-pracovnice-pracovnik/>

⁸Kupní síla. <http://kupnisila.cz/socialni-pece-soukromy-sektor/>

⁹HRDÁ Jana. *Osobní asistence – příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. POV, 2011. str. 6-7

¹⁰HRDÁ Jana. *Osobní asistence – příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. POV, 2011. str. 10

Na odbornost asistenta se přihlíží dle toho, komu asistent službu poskytuje a kdo asistenta bude zaměstnávat. Poskytovatel sociální služby zaměstná asistenta, který se musí řídit dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Stanovená kritéria jsou: středoškolské vzdělání, výuční list nebo kurz osobního asistenta akreditovaný Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Další vzdělávání asistenta spočívá ve vlastní iniciativě a zprostředkovávání školení a kurzů zaměstnavatelem.

2.5.3 Časté chyby v přístupu osobního asistenta

Osobní asistence je velmi náročná a zejména po psychické stránce vyčerpávající profese. Všichni asistenti působí na klienty určitým způsobem, ať negativně nebo pozitivně, což by si měli uvědomovat. Každý asistent by měl projít dvakrát ročně supervizí nebo konzultovat s někým vlastní osobní problémy, vážnější problémy by měl řešit s příslušným odborníkem. Osobní asistent je také profese, která je obzvláště náchylná být postižena syndromem vyhoření, čemuž je nutno důsledně předcházet.

Asistent musí být vyváženou osobností, aby jeho osobní problémy negativním způsobem neovlivňovaly práci s klientem. Jana Hrdá¹¹ ve své příručce zmiňuje určité typické chyby v přístupu asistenta při poskytování služby klientovi:

Typ pečovatelský

Takový asistent se chová k uživateli služby jako k nemocnému a nemohoucímu člověku, myslí si, že není schopen sám o sobě rozhodovat. Snaží se klientovi říkat, jak se má chovat, co a jak dělat, jaké přátele vyhledávat, jaké nikoliv, přehlíží tělesné schopnosti i psychické, nesnaží se o žádné kompenzace. Tímto chování dochází k psychické újmě uživatele služby. Asistent si uživatele služby připustí až příliš k tělu.

Typ ochranný

Snaží uchránit uživatele úplně od všech a od všeho. Asistent si myslí, že je všude všechno špatné a celý svět stojí proti klientovi. Proto se snaží klienta před takovýmto světem bránit a chránit. Bývají to asistenti s minulou negativní zkušeností, která je velmi zásáhla a nepříznivým způsobem ovlivnila jejich život. Vzpomínky z nepříjemné situace nemají sami v sobě zpracované, ve vnitru je stále dané pocity a zkušenost trápí.

Typ postižený svou profesí

Jedná se převážně o bývalé pedagogické pracovníky, kteří nejsou schopni se přeorientovat na jinou profesi a na jinou skupinu lidí – na dospělé. Asistentovo chování a komunikace směrem ke klientovi je stejná jako k malému dítěti, které do detailu kontroluje, zda dělá vše správně a řádně.

---

¹¹HRDÁ Jana. *Osobní asistence – příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. POV, 2011. str. 6-8

Asistenti svého klienta vidí ve svých očích jako nemohoucí osobu, která potřebuje neustálou kontrolu a pomoc ve všech směrech.

Typ řešící si své osobní neúspěchy a nízké sebevědomí

Asistent toho to typu je osoba, která je sama sebou nejistá, s nízkým sebevědomím, nervózní, nevyrovnaná. Jeho osobnost, pocity a celková nevyrovnanost se odráží v chování ke klientovi, asistent si nevědomě léčí své komplexy na klientovi. Nejčastěji to bývají komplexy z nezdařeného dětství. Takový klient se na svoji práci nehodí, nejdříve by měl sám se sebou něco udělat, aby mohl být otevřený a empatický.

Typ hledající mezi klienty svého partnera

Jedná se o takového osobního asistenta, který rychle přilne k uživateli služby, zvykne si na jeho přítomnost a dojde k citové závislosti. Vznikne tak citová vazba a klient se pro asistenta stává partnerem. Jedná se o osoby s citovým strádáním, které jsou dlouho samy bez partnera. Často se stává, že při navázání partnerského vztahu mezi asistentem a klientem si klient příliš zvykne na asistenta jako partnera a může dojít až k patologické závislosti jedním nebo druhým směrem. Z této situace ale bohužel často vznikají traumata a zklamání.

Typ hledající sebeuplatnění

Tento typ asistenta se kříží z několika předchozích typů. Jedná se o typ pečovatelský, ochranný a typ řešící si své osobní neúspěchy a nízké sebevědomí. Takovýto typ se nejvíce snaží uplatnit na poli osobní asistence.

3 Asistent pedagoga

Integrace a inkluze jsou momentálně v médiích i mezi obecnou i odbornou veřejností velmi skloňovaná témata. Integraci se rozumí přístupy a způsoby zapojení žáků se speciálními potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol. Inkluze je vytvoření prostředí a vhodných podmínek ve třídě, kde je vítaná odlišnost. Cílem inkluze je úplné splynutí a socializace integrovaného žáka v běžné škole. Ke vzdělávání má takovému žákovi dopomáhat asistent pedagoga, což je profese, které se věnuji v této kapitole. Nastíním počátky profese asistenta pedagoga, legislativu, přímé působení asistenta. Zaměřím se na spolupráci s učitelem a na platové ohodnocení. Zmíním nejdůležitější informace o této profesi, které by mohly pomoci budoucím asistentům při vstupu na tuto pozici.

3.1 Vymezení pojmu

Asistent pedagoga je osoba, která napomáhá určenému žákovi s omezením, hendikepem, sociálním znevýhodněním ve škole s učivem, s kompenzačními pomůckami, se socializací či s přípravou na vyučování. Asistent může působit ve třídě i ve školním zařízení, jako je družina nebo školní kroužky.

Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, které odpovídá jejich vzdělávacím potřebám a možnostem. Obsah, forma a metody vzdělávání jsou jim přizpůsobeny, mají právo na vytvoření nezbytných podmínek pro dané vzdělávání, na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení.¹²

Podle Čadové a kol.¹³: „Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, je tedy zaměstnancem školy a působí ve třídě, v níž je integrován žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním posláním funkce asistenta pedagoga je podpořit integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu.“

Asistent pedagoga vykonává přímou pedagogickou činnost dle zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících §2 odst. 2. V optimálním případě asistent ve třídě působí jako „pravá ruka“ učitele. Je nápomocen určenému žákovi, učiteli či učitelce, ale dále také ve vybraných situacích celé třídě. Asistent dostává pokyny od třídního učitele a během školního roku společně probírají učební výkony dítěte a jeho další vývoj. Učitel i asistent komunikuje s rodiči začleněného dítěte, mluví o jeho chování, prospěchu, o přípravě do školy, společně navrhuje řešení k odstranění případných nedostatků.

---

¹² Šance dětem – portál s informacemi z oblasti ohrožených dětí v České republice.
<http://www.nadacesirius.cz/cs/ops-sirius/informacni-portal-sance-detem>

¹³ ČADOVÁ Eva a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, str. 6

Z vlastní praxe se mi ukázalo, že rodiče raději mluví o problémech s prospěchem a o chování dítěte ve škole s asistentem než se třídním učitelem. Učitel je rodiči vnímán jako vyšší, nadřazená autorita, kterou se svými problémy a dotazy nechtějí „obtěžovat“. Naproti tomu asistenta vnímají jako sobě rovného, spojence či partnera při výchově a vzdělávání svého dítěte a proto nemají problém s ním otevřeně mluvit.

Jak bylo uvedeno výše, asistent pedagoga je pedagogický pracovník určený pro pomoc při vzdělávání pro osoby se speciálními potřebami, tím se rozumí osoby se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním, žáci mimořádně nadaní.

- Do zdravotního postižení patří - mentální, tělesné, sluchové, zrakové, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus, vývojové poruchy učení nebo chování.¹⁴
- Do zdravotního znevýhodnění patří (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání).
- Do sociálního znevýhodnění patří dítě, které má rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, je ohroženo sociálně patologickými jevy, dítěti je nařízena ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, dále dítě azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území ČR podle zvláštního předpisu.
- Mimořádně nadaný žák, dítě a student - nejčastěji je nadání definováno jako soubor schopností, které umožňují jedinci dosahovat výkonů nad rámec běžného průměru populace. Množství žáků s mimořádným nadáním se odhaduje na 3 až 10 %. Mimořádně nadaný žák může disponovat jedním, ale i několika druhy nadání.¹⁵ Takový student může být zařazen do vyššího ročníku na základě požádání a splnění příslušných zkoušek, také může být mimořádně nadaný žák vzděláván dle individuálního vzdělávacího plánu.

3.2 Historický vývoj

Počátek profese asistenta pedagoga u nás sahá do roku 1997, tento rok byla přijata vyhláška č. 127/1997 Sb. o speciálních školách a speciálních mateřských školách. Tato vyhláška umožnila působení dvou pedagogických pracovníků ve speciálních třídách, což byl velký přínos pro celý kolektiv takové třídy. Během prvních let po přijetí této vyhlášky působila na této pozici civilní služba, lidé, kteří plnili náhradní povinnou vojenskou službu.

V letech 2005–2010 jsme se občas setkávali s mimoprávní, či dokonce protiprávní situací. Rodiče dětí se zdravotním postižením si sami financovali služby asistenta. Tento scestný výklad

---

¹⁴ Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). §16, odst. 2

¹⁵ Pedagogicko-psychologická poradna. www.pppbruntal.cz/texty/nadani.html

práva, a v případě základního vzdělávání dokonce protiústavní, byl nakonec od 1. září roku 2011 na naléhání Národní rady osob se zdravotním postižením ukončen přijetím novely vyhlášky č. 73/2005 Sb.

K zavedení širšího pojetí asistenta pedagoga pro všechny sociálně znevýhodněné žáky bez ohledu na etnickou příslušnost, došlo až v letech 2000 a 2001, kdy byl změněn název celkové profese „vychovatel-asistent učitele“. Došlo ke sjednocení pojetí asistenta pedagoga, které platí dodnes, je stanoveno bez ohledu na to u jakého žáka působí, záštitou toho je nová školská legislativa zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, §16 odst. 9 (školský zákon). Díky této legislativě jsou v České republice podpořeny podmínky pro integrované a inkluzivní vzdělávání, žáci se mohou lépe zapojovat mezi běžnou společností, mezi své vrstevníky. Legislativa zajišťuje nezbytné personální služby, posílení profese asistenta pedagoga. Asistent ve třídě se stává velmi důležitou složkou, bez něho by výuka neprobíhala tak efektivně.

Během posledních 10 let došlo k velkému posunu této profese, je detailně vymezena, i její náplň práce. Asistent je pevně ukotven v zákoně, dále je pod velkou záštitou vyhlášek. Postupem času se z asistentů stává nezbytná pomocná síla na základních školách, díky přibývajícím integraci, začleňování dětí se speciálními potřebami do běžné populace. Jsou kladeny větší profesní nároky na asistenta. Vznikají i vysokoškolské obory pro výkon této profese, například na Univerzitě Jana Amose Komenského jde o studijní obor „Asistent pedagoga – pedagog volného času“.

3.3 Právní rámec

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami včetně podpůrných asistenčních služeb je v resortu školství v současnosti zajišťováno především na základě těchto dokumentů a legislativních zdrojů:

Zákony

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 472/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. Školský zákon)

Vyhlášky a nařízení vlády

- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 412/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 147/2011Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- Vyhláška č. 47/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativních
- Nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 330/2003 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě
- Nařízení vlády č. 331/2003 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady, a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů (od 1. 1. 2007 nařízení vlády č. 564/2006 Sb.)

Ostatní normy a koncepční materiály

- Standardy pro udělování akreditací DVPP(č. j. 26451/2005-25, 30908/2005-25)¹⁶
- Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č. j. 14 453/2005-24¹⁷
- Národní program rozvoje vzdělávání v české republice – tzv. Bílá kniha (Praha 2001)
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (Praha 2007)
- Vládní usnesení č. 605 ze dne 16.6.2004 - Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením
- Vládní usnesení č. 1004 ze dne 17.8.2005 - Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006-2009, vycházející z cílů a úkolů Střednědobé koncepce, včetně dodatku č. 710/2007¹⁸

¹⁶ www.msmt.cz/DOMEK/default.asp?CAI=3138

¹⁷ www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/vzdelavani-deti-se-specialnimi-potrebami/asistent-pedagoga-u-deti-se-zdravotnim-postizenim-a-sluzba-osobni-asistence.shtml

Ve školském zákoně došlo při novelizaci¹⁹ k radikálním změnám týkajících se §15, §16 Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, §16a Poradenská pomoc školského poradenského zařízení, §17 Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů, §19, §20, §27 Učebnice, učební texty, školní potřeby, §30, §32 a §32a.²⁰

Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (§16) Návrh novely školského zákona i nadále používá pojem „speciální vzdělávací potřeby“, mění se však definice uvedeného pojmu.

Dítě, žák a student se speciálními vzdělávacími potřebami již není dítě, žák a student vymezený pomocí určitého hendikepu, tj. dítě, žák a student zdravotně postižený, zdravotně znevýhodněný nebo sociálně znevýhodněný. Nově se dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami rozumí: Osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrná opatření jsou obecně definována jako nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách, odpovídají zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.

Navrhovaná novela zakotvuje právo dítěte, žáka nebo studenta se speciálními vzdělávacími potřebami na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. Přitom zásada bezplatnosti podpůrných opatření se chápe jako zásada všeobecná a vztahuje se na školy a školská zařízení všech zřizovatelů.

Navrhovaná novela vypočítává devět druhů podpůrných opatření, které jsou součástí novely. Nově se v ustanovení §16 odst. 2 písm. h) vyčleňuje jako podpůrné opatření využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů.²¹

3.4 Popis profese

3.4.1 Hlavní činnosti asistenta

Náplň práce asistenta pedagoga se řídí potřebami konkrétního začleněného žáka a situací ve třídě. Ředitel by měl po dohodě s třídním učitelem a na základě doporučení školského poradenského zařízení stanovit asistentovi pracovní náplň. Dle novely vyhlášky č. 73 se vyjasňuje, co je a není povinností asistenta. Každý asistent při nástupu na pracoviště by měl být seznámen s

---

¹⁸ TEPLÁ Marta, ŠMEJKALOVÁ Hana. *Základní informace asistenta pedagoga*, str.4

¹⁹ Zákon č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

²⁰ Kostka škola. *Novela školského zákona*. <http://www.kostka-skola.cz/archiv/soubor/KOSTKA-75537-novela2.pdf>

²¹ Kostka škola. *Novela školského zákona*. <http://www.kostka-skola.cz/archiv/soubor/KOSTKA-75537-novela2.pdf>

náplní své práce a dostat ji jako přílohu pracovní smlouvy v tištěné podobě. To se však v praxi často nestává. Asistent pak ohledně pracovní náplně spoléhá jen na svého třídního učitele. Běžně se stává, že nastoupí nový asistent na nové pracoviště a nedozví se vůbec nic o své náplni práce ani o dítěti, kterému má dělat asistenta.

Pro asistenta je důležité v jeho pracovní činnosti vědět proč je žák vzděláván v běžné třídě a snaží se připravit nové prostředí vyhovující pro integraci žáka. Aktivně spolupracuje s učitelem, připravuje se na hodiny, účastní se při sestavování individuálního vzdělávacího plánu a pracuje s ním. Asistent je důležitou složkou pro podněcování žáka ke komunikaci, snaží se žákovi dávat přiměřené množství úkolů a informací, dohlíží na pozornost žáka, usoudí viditelný pokles pozornosti, volí vhodné přestávky k relaxaci. V některých případech se zavádějí rituály pro začátek a konec společného dne, v rámci budování návyků společenského chování.²²

Do náplně práce patří individuální nebo skupinová podpora žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami:

a) v rámci vyučování přímo ve třídě

Tato podpora sahá od přípravy pomůcek a učebních materiálů až po zadávání instrukcí, vedení a dopomoc při plnění výukových činností. V případě jednodušších postupů může být asistentem vykonávána samostatně, v případě kvalifikovanějších činností probíhá podle přesných instrukcí pedagoga.

b) v rámci vyučování mimo třídu

V jiné třídě, v kabinetu, na specializovaném pracovišti (např. logopedická pracovna apod.). Tato forma podpory žáků ve vyučování je méně preferovaná a mělo by k ní docházet spíše výjimečně, ve velmi dobře odůvodněných případech. Např. se jedná o žáka s projevy v chování, které významně a opakovaně ruší ostatní žáky v práci, nebo v případě, že žák je na zcela odlišné úrovni než jeho spolužáci a paralelně probíhající výuka v jedné třídě by na žáky působila mimořádně rušivě. Stejně tak tomu bude u nácviku či procvičování speciálních činností (dovedností) žáků s vybranými zdravotními postiženími. Výuka žáků asistentem mimo třídu musí probíhat podle přesných instrukcí pedagoga a její průběh musí být v závěru vyučovací jednotky učitelem pravidelně ověřován. Nesmí docházet k nadužívání této formy práce.

Práce asistenta pedagoga s žáky bez speciálních vzdělávacích potřeb

Se odehrává v průběhu méně kvalifikovaných činností (např. dozoru nad skupinovou prací, opakování již osvojené látky) a jejím účelem je umožnit učiteli, aby mohl sám věnovat více času a péče žákům se SVP. Tato varianta zahrnuje i možnost skupinové práce, při které učitel s jednou

---

²² HORÁČKOVÁ Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga, spolupráce s učitelem*, str. 17-18.

skupinou probírá novou látku a asistent s druhou skupinou podle zadání učitele procvičuje látku již probranou; následně si skupiny vymění.

Pomoc při sebeobsluze a doprovod při pohybu během vyučování

Jedná se o důležitou formu podpory žákům s těžšími formami zdravotního postižení. Do náplně práce byla zařazena příslušnou novelou vyhlášky MŠMT až od září 2011 (vyhláška č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb.). Toto rozšíření činností asistenta pedagoga zánik původních, tzv. osobních asistentů u této skupiny dětí při činnostech souvisejících bezprostředně s činností školy.

Společná příprava s učitelem

Na výuku je velmi důležitou součástí nepřímé pedagogické práce asistenta pedagoga. Je základním předpokladem pro to, aby asistent přicházel do výuky připravený, informovaný o tom, s kým a na čem bude pracovat.

Komunikace s rodiči

Zajišťovaná či zprostředkovávaná i asistentem pedagoga může mít význam ve vzdělávání žáků se zdravotním postižením (užší spolupráce rodiny a školy ve vzdělávání žáka, zprostředkování informací ze školy v případě dlouhodobých absencí apod.).

Konzultace s poradenskými pracovníky

Komunikace jak v rámci školy (s výchovným poradcem, školním speciálním pedagogem, školním psychologem), tak i v rámci komunikace s pracovníky školských poradenských zařízení.²³

3.4.2 Zřízení pracovního místa asistenta

Ředitel školy může vždy požádat krajský úřad o zřízení funkce asistenta pedagoga a jeho financování. Žádost musí být podložena doporučením školského poradenského pracoviště – speciálně pedagogického centra, nebo pedagogicko–psychologickou poradnou.²⁴

Škola si vyhledá sama asistenta, vybere vhodného adepta pro danou práci stejně, jako vyhledává a vybírá a přijímá pracovníky na učitelská nebo jiná místa. Je dobré k výběru asistenta přizvat i rodiče dítěte, který má nárok na asistenci.

Ředitel vypíše výběrové řízení, tak jako vypisuje na jiné pozice na pracovišti, ze zájemců vybere uchazeče, který bude nejlépe vyhovovat nastaveným kritériím. Výběrové řízení bývá často dvoukolové. Zájemci posílají svůj profesní životopis a motivační dopis, dále se uskuteční osobní

---

²³ MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ Monika a kol. *Standard práce asistenta*. str. 18

²⁴ Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon).

pohovor, který bývá rozhodující. Ředitel během pohovoru se snaží zjistit dílčí schopnosti a dovednosti uchazeče a soustředí se na přednosti žadatele a na jeho vztah k dětem.²⁵

Asistent pedagoga je rovnocenný člen kolektivu pedagogických pracovníků. Mají mu být přiděleny klíče od školní budovy, vlastní místo v kabinetu, atd.

3.4.3 Pracovní poměr asistenta

Pracovněprávní vztah mezi zaměstnavatelem a asistentem pedagoga se řídí příslušnými ustanoveními zákona č. 262/2006 Sb.²⁶. Pracovní poměr může být uzavřen na dobu určitou dle §39 odst. 3, týkající se zvláštní povahy práce, tzn. práce vázané na konkrétní důvody. Pracovní smlouva může být tudíž vázaná např. na dobu, po kterou bude žák se speciálními potřebami vzděláván v dané škole, nebo dobu, na kterou je dán souhlas se zřízením asistenta pedagoga krajským úřadem nebo MŠMT, eventuálně na dobu trvajících speciálně pedagogických potřeb žáka apod.²⁷

Týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti stanoví asistentu pedagoga ředitel školy nebo školského zařízení podle přílohy Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciální pedagogické, přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků v rozsahu 20 až 40 hodin týdně, podle potřeby školy či školského zařízení.

Asistent pedagoga, který vykonává pomocné výchovné práce, má při plném úvazku až 40 hodin týdně přímé pedagogické činnosti, neboť jeho práce nezahrnují a nevyžadují žádné přípravné a související činnosti. Při asistenci např. u žáků s autismem, při výuce Braillova písma nebo znakové řeči v hodině může vedení školy stanovit pedagogický úvazek např. 22 hodin týdně (+ 18 hodin týdně na přípravné, následné a související činnosti).

3.4.4 Platové zařazení asistenta pedagoga

Podobně jako v případě osobního asistenta je asistent pedagoga pracující ve veřejném sektoru odměňován podle platových tabulek. Plat je určen v závislosti na platové třídě (podle nejnáročnější činnosti, kterou podle pracovní smlouvy vykonává), a podle platového stupně (do kterého spadá v závislosti na dosažené praxi). Platové rozmezí tříd je 4. až 9. Finanční ohodnocení je od 9 550 Kč (4. platová třída, stupeň 1 – pedagogická praxe menší než 6 let) do 22 050 Kč (9. platová třída, stupeň 5 – pedagogická praxe delší než 27 let) v hrubém.

Je třeba zdůraznit, že asistenti pedagoga velmi často nepracují na plný úvazek, typicky jejich vytížení odpovídá polovičnímu nebo třičtvrtěnému úvazku, což má úměrný dopad na jejich výsledné finanční ohodnocení. Na výše uvedené částky finančního ohodnocení tedy mnoho

²⁵ Kolektiv autorů. *Příručka o práci asistenta pedagoga*. 2014. Str. 13.

²⁶ Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ TEPLÁ Marta, ŠMEJKALOVÁ Hana. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2007. str. 1

asistentů nedosáhne. Podobně jako v případě profese osobního asistenta, tyto částky jsou nižší než je celostátní průměr což samozřejmě má negativní dopad na motivaci pracovníků zastávat tuto profesi.

3.4.5 Alternativní formy asistenta pedagoga

Asistent pedagoga v přípravné třídě

Přípravné třídy jsou určeny dětem v posledním roce před zahájení školní docházky, které jsou sociálně znevýhodněné a u kterých je předpoklad, že děti dozrají k výkonu povinné školní docházky. V přípravné třídě mohou být i děti, které nebyly z nějakého pádného důvodu přijaty do první třídy. Práce asistenta a učitele je připravit děti na školu. Asistent se zřizuje a řídí dle školského zákona stejně jako asistent pedagoga na základních školách.

Romský pedagogický asistent

Pro děti se sociálním znevýhodněním byla podpora asistentů zprvu jen zaměřena na národní menšinu, na romské žáky. Pro jejich podporu ke vzdělávání byla zřízena pozice romského asistenta pedagoga.

S myšlenkou zřídit pozici romského asistenta pedagoga přišel PhDr. Vlado Oláh ve své koncepci vzdělávání romských dětí z roku 1991.²⁸ První pedagogický asistent v ČR byl zaměstnán v září roku 1993, jednalo se o soukromou školu v Ostravě. Financování asistentů bylo plně závislé na finančních možnostech školy.

Romský asistent je pomocný pedagogický pracovník, který pod vedením třídního učitele individuálně pracuje s dětmi, pomáhá jim při překonávání jazykových a jiných vzdělávacích obtíží, zprostředkovává spolupráci mezi romskou komunitou a školou, zejména s rodiči žáků, pomáhá v mimotřídních a mimoškolních aktivitách, někteří asistenti vedou na školách pěvecké, dramatické a jiné kroužky. Funkci a pracovní náplň romského asistenta stanoví ředitel školy na základě konkrétních potřeb školy s cílem předcházet výchovně-vzdělávacím problémům.

Romský pedagogický asistent musí být starší osmnácti let a musí mít minimálně ukončené základní vzdělávání. Asistenti musejí úspěšně absolvovat kurz pedagogického minima pro romské asistenty v minimální délce 10 pracovních dní (80 hodin), kde jim jsou poskytnuty základní informace o jejich činnosti a je ověřena jejich způsobilost pro tuto funkci. Na základě doporučení Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR podávají ředitelé škol žádost o zřízení funkce romského asistenta, a to za předpokladu, že se na škole vzdělává větší počet romských žáků.²⁹

---

²⁸GÁBOR Marian: *Asistent pedagoga v romské komunitě. Bakalářské práce*. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2009. str. 8

²⁹NELEŠOVSKÁ, Alena. *Přístupy primární školy ke vzdělávání romských žáků*. Pedagogická fakulta UJEP. Dostupné z: http://old.pf.ujep.cz/files/data/KPR_konferenceprispevek12.pdf

Tutoring

Tutoring je dobrovolnický program, kde vypomáhají samotní současní nebo bývalí žáci školy. Školský zákon se tutoringem nezaobírá, neřeší asistenta vzdělání či jeho náplň práce, vše závisí na dané škole. Každá škola si může zorganizovat tuto pomoc nebo požádat o pomoc okolní neziskové organizace, které takovýto dobrovolnický program mají.

Cílem tutoringů je usnadnit adaptaci nově přichozím zahraničním žákům a studentům přechod do českého studijního i kulturního prostředí, postupné odstraňování jazykové bariéry. Tutorové se převážně stávají dobrovolníci z řad starších spolužáků, případně studentů vysokých škol. Práce českého žáka nebo studenta, který se do tutoringů přihlásí, spočívá především v tom, že žákovi pomáhá s jakýmkoli problémy, které s sebou neznalost jazyka a školního prostředí přináší, ale také funguje jako určitý průvodce českou kulturou, případně pomáhá při orientaci v českém školním i mimoškolním, volnočasovém prostředí.

Tento dobrovolnický program má svá pravidla, která si každá škola specifikuje dle svých a žákovských potřeb. Žákům cizincům je umožněno individuální osvojování jazyka, dopomoc sociálního kontaktu. Studentům poskytujícím tutoring přináší mnohé profesní zkušenosti, ale i osobní uspokojení. Pro školu znamená využití tutoringů zvýšení rovných šancí svých žáků v přístupu ke vzdělávání.

Tutoring neboli pomoc zahraničním studentům, zajišťuje na Masarykově univerzitě International Student Club (ISC). Práce českého studenta, který se do tutoringů přihlásí, pomáhá zahraničním studentům se studijními záležitostmi, ale představuje jim také českou kulturu nebo informuje o možnostech sportovního vyžití.

Stážisté pro žáky s jiným mateřským jazykem

V případě, že se škola nerozhodne pro zřízení pozice asistenta pedagoga, a přesto by chtěli asistenci pro žáka s cizím jazykem, lze využít asistenci stážistů. Jedná se o studenty pedagogických fakult, kteří si realizují svojí praxi u žáků cizinců a škola je tím pádem může využít jako „asistenta“ pedagoga. Sama pracuji na základní škole, kde máme dvě asistentky ze Slovenska, které si splňují na naší škole svojí pedagogickou praxi.

Škola může zvolit doučování žáka. Doučování žáka může být i v rámci upraveného rozvrhu, kdy se žáci, kteří mají češtinu jako cizí jazyk, schází u konkrétního externího dobrovolníka na doučování, nebo v odpoledních hodinách po vyučování. Pokud se nenajdou dobrovolníci na doučování, škola si může požádat na MŠMT o podporu z rozvojových programů zaměřených na cizince.

3.5 Specifika práce s dítětem s tělesným postižením a mentálním postižením

Jak jsem zjistila i při vlastním šetření uvedeném v následujících kapitolách, většinou asistenti pedagoga asistují žákům se zdravotním postižením, nejčastěji pak s mírným mentálním postižením. Proto je třeba aby asistent pedagoga znal specifické problémy, které jsou s integrací tělesně či mentálně postiženého žáka spojeny a proto jsem se rozhodla věnovat problematice postižených žáků v samostatné kapitole.

3.5.1 Integrace žáků s tělesným postižením

Tělesné postižení můžeme vnímat buď jako pohybový defekt ve smyslu funkčního omezení nebo jako tělesnou deformaci ve smyslu estetického postižení, tedy něco, co nebývá příliš pozitivně přijímáno ostatními. To se týká především fyzického vzhledu.

Pohybové postižení můžeme rozdělit dle pohyblivosti jedince na:

- lehké: schopnost samostatného pohybu
- středně těžké: umožňuje pohyb s pomocí ortopedických pomůcek
- těžké: neschopnost samostatného pohybu

Dále lze pohybové postižení členit z hlediska postižených částí těla:

- dolních končetin: významné pro možnost samostatného pohybu; nezávislost na jiných lidech, možnost získávání zkušeností a poznatků, dobrá prostorová orientace
- horních končetin: důležité pro sebeobsahu, jakoukoli pracovní činnost, aktivní styk s okolím; jasné vyjadřování emocí k druhým
- mluvidel a mimiky: zásadní pro rozvoj a užívání verbální i neverbální komunikace, vyjadřování emocí; význam pro uplatnění člověka s pohybovým postižením ve společnosti, na trhu práce, akceptaci druhými lidmi
- kombinace předchozích druhů

Čadová a kol. píše: „Tělesné postižení je spojeno kromě omezení pohybového a funkčního ještě s různými dalšími omezeními. Za jedno z nejvýraznějších bývá označováno omezení množství a do jisté míry i kvality různých podnětů a zkušeností, které představuje dlouhodobý stres a především psychosociální zátěž. Dítě s tělesným postižením se méně často dostává do společnosti jiných lidí, vrstevníků a také vůči nim díky odlišnému vývoji mnohdy zaostává v sociálních oblastech.“³⁰

Škola, která přijímá dítě tělesně postižené, by měla splňovat určité minimální požadavky pro integraci žáka se speciálními potřebami. Nejde jen o náležitosti správného řízení,

---

³⁰ČADOVÁ Eva a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. str. 7

architektonických bariér a možností poskytnutí speciálních pomůcek, jde i o další aspekty, které ovlivní úspěšnost integrace dítěte s postižením jako je sociální prostředí.³¹

Problémem je často pro integrovaného žáka doprava do školy, kterou škola nezařizuje, jedná se o problém, který s vlastním vzděláváním dítěte přímo nesouvisí, ale jedná se o důležitou věc související se školní docházkou. Dosud je tento úkol vnímán spíše jako soukromá záležitost rodičů, v určitých případech spíše nepatrně dotovaná ze systému sociálního zabezpečení.³²

Pro kvalitní integraci jsou důležité rehabilitační, kompenzační a učební pomůcky, jejich dostupnost s možností užití ve vzdělávání v běžných školách je oproti speciálním zařízením menší. Bohužel základní školy zpravidla nedisponují potřebnými pomůckami pro žáky se speciálními potřebami.

Školy mohou zvolit například následující způsoby jejich pořízení:

- a) formou zápůjčky ze speciálně-pedagogického centra
- b) formou nákupu z prostředků navýšení normativu na vzdělávání žáka se zdravotním postižením
- c) využití osobních pomůcek žáka zapůjčených z jeho domova

Většina škol České republiky nedisponuje bezbariérovým přístupem, proto žáci s tělesným postižením mají užší výběr škol. V současné době se například v hlavním městě Praze nachází celkem 215 běžných základních škol, z nichž pouze jedna pětina je bezbariérových.³³ Dočasným řešením na školách bývá zapůjčení tzv. schodolezu pro žáky s tělesným postižením.

Učitelé žáků s postižením se v případě potřeby mohou obrátit na pracovníky sociálně-pedagogických center, kteří mívají zkušenosti s řešením problémů v jiných školách. Pro integraci dítěte s tělesným postižením je důležitý soubor psychosociálních, ekonomických a právních podmínek. Překonávat předsudky a stereotypy v hodnocení osob s postižením, zařadit dostatek finančních prostředků na zajištění potřebných pomůcek pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, zbudování bezbariérového přístupu ve školách.³⁴

Důležitá je také legislativa, která umožňuje podpurná opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami možnosti snížení počtu žáků ve třídě, možnost zřídit funkci pedagogického asistenta a jiného přístupu hodnocení žáka.

Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se vytvářejí individuální vzdělávací plány, kde jsou zohledňovány jejich edukační potřeby výběrem odlišných metod práce, individuálním

---

³¹ČADOVÁ Eva a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. str. 26

³²ČADOVÁ Eva a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. str. 23

³³ http://prazsky.denik.cz/zpravy_region/vozickari-patraji-jen-petina-skol-je-bez-barier-20150211.html

³⁴ČADOVÁ Eva a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. str. 24-27

tempem aj. Žáci s tělesným postižením plní stanovený rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání, případně s možností rozložení učiva do 10 ročníků. S použitím kompenzačních pomůcek má být žák schopen absolvovat všechny oblasti vymezené v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání.

Obsahově se vzdělávací proces zásadně neodlišuje od vzdělávání ostatních žáků, využívají se vhodné podmínky pro výuku specifickými postupy a metodami výuky. Ve vyučování je nutné uplatňovat speciálně-pedagogické postupy. Mezi ně zařazujeme přiměřené tempo, individuální přístup a dle potřeb úpravu rozsahu učiva. Při ověřování vědomostí se upřednostňuje ústní projev žáka před písemným, doplňovací cvičení nebo zkrácení diktátu před velkým množstvím psaného textu apod. V hodnocení je třeba zavést zohledňující přístup ve všech předmětech. Důležitá je spolupráce s rodinou a školským poradenským zařízením. Do výuky je zahrnuta i zdravotní tělesná výchova.

Nástup žáka se speciálními potřebami do školy by měl být projednán s určitým časovým předstihem, který dá učiteli dostatečný prostor pro seznámení se blíže s problematikou osobnosti dítěte, kterého bude přijímat k edukaci, se zásadami a metodami práce s ním. Rovněž potřebuje prostor k navázání kontaktu s rodiči dítěte a projednání spolupráce mezi nimi, která je nezbytně důležitá pro úspěšnou integraci. Jedná se o vzájemnou informovanost nejen mezi učiteli a rodiči, ale i mezi spolužáky.

Speciální potřeby integrovaného žáka mohou vyžadovat natolik individuální přístup, že neumožňuje učiteli věnovat se v potřebné míře žákovi i ostatním dětem ve třídě, proto je nutná přítomnost další pedagogické osoby ve třídě – asistenta pedagoga. Asistent pracuje ve třídě vždy na základě posouzení a doporučení odborného pracoviště.

Podpůrná nebo vyrovnávací opatření, která jsou často pro tyto žáky nutná, ale někdy nedostupná³⁵ :

- vyčlenění prostor pro podávání medikace, aplikaci mastí, hygienu, atd.
- úprava prostředí školní třídy
- využití speciálních pomůcek a vybavení
- speciální formy, metody a postupy vzdělávání, využívání speciálních nebo alternativních učebnic
- psychologická a speciálně pedagogická péče školního poradenského pracoviště
- individuální podpora (doplnění učiva doučování, e-learning)
- vzdělávání žáka mimo kolektiv spolužáků, individuální výuka (ve škole nebo v domácím prostředí)

---

³⁵ČADOVÁ Eva a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. str. 29

- využití náročnějších, ale potřebných pomůcek, např. bezprašná tabule, čistička vzduchu, využití počítače ve výuce (k psaní, k výukovým programům, atd.)
- zařazení asistenta pedagoga do třídy, kde je zdravotně znevýhodněný žák vzděláván

3.5.2 Integrace žáků s mentálním postižením

Upozorňuje se, že nejsložitější integrace žáků se speciálními potřebami je právě při začleňování dětí s mentálním postižením. U ostatních postižení je zachovaný intelekt, což u mentální retardace je největší problém, který je pro žáka hendikepem.

Problematikou mentálního postižení se zabývá obor speciální pedagogiky - psychopedie. Jedná se o obor, který se zaměřuje na rozvoj, výchovu a vzdělávání žáků s mentálním postižením. Hlavním cílem je poznání osobnosti s mentálním postižením a jejich speciální potřeby, jejich maximální rozvoj a stimulace osobnosti. Mentálním postižením, či mentální retardací rozumíme vývojovou poruchu rozumových schopností, ke které dochází v prenatálním, perinatálním a časně postnatálním období, mentální retardace ovlivňuje kognitivní, řečové, pohybové a sociální schopnosti.³⁶ Mentální retardaci můžeme dělit dle hloubky postižení:

- lehká IQ 50 - 69
- středně těžká IQ 35 - 49
- těžká IQ 20 - 34
- hluboká IQ pod 20

Mentálně postižený je svou povahou emocionální, trpící infantilností, impulzivitou, závislý na rodičích, objevuje se u něj rigidita v chování, má nedostatky v osobní identifikaci vlastního já, je zpožděný v psychosexuálním vývoji, dalším znakem je zpomalená chápavost, nižší logická a mechanická paměť, poruchy vizuomotoriky a pohybové koordinace, hyperaktivita, zpomalenost, nedostatečná slovní zásoba.

Pedagogové musí třídu připravit na nového odlišného žáka, seznámit je s jiným přístupem danému žákovi v oblasti hodnocení a výuky. I přes jeho postižení bude zapojen do kolektivu třídy, jako běžný žák a bude se zapojovat do všech akcí třídy. Dále se musí učitel seznámit se speciálními potřebami žáka, s jeho diagnózou, prostudovat dokumentaci žáka, spolupracovat se SPC. Asistent pedagoga je zapojen do všech činností učitele.

Žák s mentálním postižením se musí adaptovat v novém prostředí, zvyknout si na jinou společnost dětí a na přítomnost asistenta. Přizpůsobena je výuka, tempo, metody, postupy vyučování, pomůcky, přístup k žákovi a rozsah výuky.

---

³⁶ VALENTA Milan a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga žáka s mentálním postižením*. str. 35

3.5.3 Specifický přístup u autistů

V praxi je velmi častým mentálním postižením porucha v autistické části spektra. Tento problém vyžaduje od asistenta pedagoga aplikovat specifické přístupy a proto se tomuto postižení věnuji v této zvláštní kapitole. U autistů se jedná o pervazivní vývojovou poruchu, narušena je zejména komunikace a sociální interakce, děti nerozumí svému prožívání a vytváří si specifické vzorce chování, ty komplikují jeho sociální začlenění.³⁷ Děti s autismem se zaměřují na detaily, nejsou schopni rozlišovat podstatné od nepodstatného, vyměřují se na jeden úzce vymezený pramen informací, pozornost věnují jen jedné vlastnosti pozorovaného předmětu, která nemusí být podstatná.

Autismus se označuje jako smyslová slepota, autisti nejsou často schopni dešifrovat senzorické stimuly smysluplně odlišit hlavní a důležitou komponentu od vedlejší. Často se u dětí s autismem objevuje přecitlivělost na zvukové podněty na lidský hlas, problém vnímání prostoru, neznámé prostředí může u dítěte vyvolat paniku, přecitlivělost na doteky a kontakt s různými materiály, impulzivní a neklidné chování, zaujetí na určité pachy a vůně, děti mají posunutý práh bolesti. Trpí nadměrnou úzkostí, pocity ohrožení, mají problém s adaptací, uskutečnit volbu, může se objevovat hysterie, agrese, autoagrese.

Neumějí si představit věci, které mohou být jen „jako“. Vše chápou doslovně, nechápou ironii, rčení, abstrakci. Dále mají děti potíže s dodržováním daného postupu při určitých činnostech, logicky navazovat na výsledek předešlé činnosti a pokračovat v ní, chybí jim následnost, posloupnost. Autisti potřebují daný řád a rituály, kde nalézají jistotu a upevnění sama sebe. Nejefektivnější poznávání předmětů je jejich ohmatávání, upřednostňují fyzické pobízení před verbálním vedením k plnění úkolu. Děti mívají specifické verbální a vizuální problémy týkající se paměti, dlouhodobá paměť bývá lepší. Autisti netouží po úspěchu, sympatiích, po citových vztazích, a proto je motivace u těchto dětí velmi náročná a složitá.

Žáci s autismem se vzdělávají v běžné ZŠ, k dispozici mají asistenta pedagoga, upravené prostředí, IVP, RVP, ŠVP, ve třídě mají svoji samostatnou lavici, upravený přesný harmonogram, individuální přístup, kartičky s obrázky a s nápisy s činnostmi a pokyny. V blízkosti dítěte je kalendář a hodiny. Na lavici má každý předmět svoje místo. Žákovi se přizpůsobuje komunikace pedagogů, používají se jednodušší věty. K ověřování vědomostí se doporučuje písemné zkoušení, ústní zkoušení by mohlo být velmi stresující. Žák je hodnocen známkami a slovním ohodnocením

3.6 Osobnost asistenta pedagoga

Asistent pedagoga je náročná profese, která klade velké nároky na samotnou osobnost pracovníka. Musí to být motivovaný člověk, trpělivý, komunikativní, kreativní, tvořivý, vstřícný,

---

³⁷ Autorský tým. *Spolupráce s asistentem pedagoga – Metodika*. str. 45-50
http://www.pppuo.cz/soubory/metodika_1%20AP.pdf

časově flexibilní, empatický, laskavý, důstojný, s odpovědným přístupem, vyrovnaná osobnost. Nesmí být ve své roli příliš submisivní ani dominantní.

3.6.1 Kvalifikace asistenta pedagoga

Asistent pedagoga je pedagogický pracovník v resortu školství, proto se řídí zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Podle §3 pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- je plně způsobilý k právním úkonům
- má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává
- je bezúhonný
- je zdravotně způsobilý
- prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak

Od 1. září 2012 musejí mít asistenti působící ve třídách, ve kterých jsou vzdělávání žáci se speciálními potřebami nebo působící ve školách s inkluzivním přístupem minimálně středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou (zákon č. 198/2012 Sb. o pedagogických pracovnících) a dále splněný akreditovaný kurz. Škola nemusí být pedagogického směru. Bez středoškolského vzdělání nemůže člověk tuto profesi vykonávat dle školského zákona. Asistentům pedagoga, kteří působí v této profesi při školských zařízeních (např. školní družiny nebo kluby) postačuje základní vzdělání, to však musí být doplněné příslušným akreditovaným kurzem.³⁸

Asistent pro výkon své práce potřebuje odbornou kvalifikaci, dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů §20 – Asistent pedagoga získává odbornou kvalifikaci:

- vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd
- vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku
- středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů
- středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělání a studiem pedagogiky
- základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízeními dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

---

³⁸ www.inkluzce.cz/clanek-464/zmeny-pozadavku-na-asistenta-pedagoga

Studium pedagogiky podle §22 odst. 1 písm. b) zákona 563/2004 Sb. a §3 vyhlášky č. 317/2005 Sb.: Studium pedagogiky se rozumí vzdělání získané studiem v akreditovaném vzdělávacím programu v oblasti pedagogických věd uskutečňovaném zařízeními dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Pro vychovatele, pedagoga volného času a asistenta pedagoga v rozsahu nejméně 80 hodin s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii.

Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 odst. e) zákona 563/2004 Sb. a §4 vyhlášky č. 317/2005 Sb., tzn. studium pro asistenty pedagoga s dosaženým základním vzděláním: Studium pro asistenty pedagoga (§20 písm. zákona č. 563/2004 Sb.) získává jeho absolvent znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd, které jsou součástí jeho odborné kvalifikace. Studium se uskutečňuje v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v délce trvání nejméně 120 vyučovacích hodin.

Studium se ukončuje závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení. MŠMT zveřejňuje a pravidelně aktualizuje seznam akreditovaných vzdělávacích programů, jejichž úspěšným absolvováním účastníci získají kvalifikaci pro výkon činnosti pedagogického pracovníka – asistenta pedagoga.

K působení na pozici patří dále samostudium odborné literatury, účast na seminářích, workshopech, vyhledávání informací na internetu, kterými si asistenti pedagoga postupně doplňují potřebné znalosti a dovednosti ve speciálně pedagogické problematice.³⁹ K dalšímu vzdělávání pracovníků náleží volno v rozsahu 12 pracovních dnů ve školním roce. Čerpání volna určuje ředitel školy.

3.6.2 Chyby asistenta pedagoga

Na pracovišti se může asistent dopouštět zásadních chyb, které mají špatný vliv na integrovaného žáka a na jeho vzdělávání v běžné populaci. Nejčastější chyby asistenta v náplně práce se projevují hlavně při vyučování, kdy asistent nepřiměřeně zasahuje do kompetencí učitele, do dění hodiny, v hodinách je pasivní, nevyvíjí vlastní iniciativu, nezajímá se o obsah individuálního plánu, nepřipravuje se na hodiny, pracuje chaoticky, záznamy o průběhu vzdělávání a výsledcích žáka nevede, je nespolehlivý, kritizuje před dítětem nebo jeho rodiči učitele a jeho práci.

Asistent pedagoga si nesmí nastavovat vysoké cíle a očekávání, žáka nemá nadměrně zatěžovat, dále dokončovat úlohy za něj, neměl by zdůrazňovat odlišnost dítěte. Žáka podněcuje k samostatnosti, nekritizuje před dítětem nebo jeho rodiči učitele a jeho práci. Další časté chyby při práci s žákem⁴⁰:

---

³⁹ Autorský tým centra podpory inkluzivního vzdělávání. *Spolupráce s asistentem pedagoga, metodika*. str. 20

⁴⁰ www.novaskolaops.cz/nejcastejsi-chyby-asistenta-pri-praci-s-ditetem

- netrpělivost
- snaha vše dokončit za dítě
- přehnané nároky
- nadbytečné úkolování
- přejímání povinností za dítě
- nereálné očekávání
- pocit selhání
- špatná komunikace s rodiči
- trestání dítěte za rodiče
- neustálé připomínání odlišnosti dítěte

Je důležité, aby si asistent svoje chyby co nejdříve uvědomil, začal sám se sebou pracovat a aby změnil celkový postoj k rodičům, učiteli a hlavně k dítěti se speciálními potřebami.

Asistent pedagoga je pomáhající profese, kde se mohou objevovat nástrahy, které vedou k syndromu vyhoření. Pro asistenta, tak i pro další pomáhající profese je důležitá duševní hygiena a vitalita, svoje problémy musí zpracovávat, konzultovat s nejbližšími či s odborníky. Psychický stav pracovníka se promítá do jeho činnosti na pracovišti. Tato profese je někdy velice psychicky náročná a doporučuje se aktivní relaxace. Každý pracovník v pomáhajících profesích musí umět rozložit si svůj čas a mít hlavně prostor pro svoje záliby a relaxaci, tedy rozdělit a vyvážit svůj čas profesní a osobní. Jinými slovy, pro zachování duševní rovnováhy je důležité „nebrat si práci domů“.

4 Vlastní šetření

V této části se věnuji samostatnému šetření v oblastech, které byly rozebrány v předchozích kapitolách. Šetření má formu rozhovorů se vzorkem deseti asistentů pedagoga, součástí je vyhodnocení odpovědí a vytyčení závěrů. Výzkumné šetření se zaměřuje na asistenta pedagoga, na názor na danou profesi, na vztahy na pracovišti, na profesní pocity, na vnitřní uspokojení, na ohodnocení. Dále se zajímá o působení ve třídě, na náplň práce a na celý pohled na problémy této profese.

4.1 Metody šetření

Pro svoji práci jsem se rozhodla využít možností a postupů, které nabízí kvalitativní výzkum prováděný formou individuálních strukturovaných rozhovorů. Alternativou je pak výzkum kvantitativní, který je zaměřen na číselné měření vyhodnocení zkoumaných jevů a objektivních skutečností a faktů za pomoci popisných matematických a statistických metod. Typickým výstupem z kvantitativního výzkumu jsou výsledky ve formě grafů a tabulek.

Na rozdíl od kvantitativního výzkumu, který většinou zkoumá objektivní skutečnosti a fakta pomocí číselného vyjádření, s pomocí popisných statistických metod a nabízí výstupy ve formě grafů a tabulek, kvalitativní výzkum je více zaměřen na subjektivní stránku člověka, na jeho zkušenosti, pocity, názory, pohledy na danou problematiku, které odhalují podstatu daného problému. Povaha dat i výstupů je spíše slovní než číselná.

V kvalitativním výzkumu se výzkumník snaží navázat sblížení se zkoumanými osobami, proniknout do situací, být se zkoumanými tváří v tvář. Výzkumník si zvolí téma a určí si dané otázky, které se mohou v průběhu modifikovat nebo doplňovat. Výzkum je pružný, provádí se pomocí delšího a intenzivnějšího kontaktu s jedincem či skupinou.

Kladení otázek a získávání odpovědí od tázaného, aktivní naslouchání a vyprávění je důležité pro sběr dat. Dotazování probíhá formou rozhovorů (nestrukturované a polostrukturované), dotazníků (strukturované rozhovory) a testů. Tyto metody se mohou různě doplňovat nebo používat v kombinaci s jinými. Otázky v kvalitativním výzkumu mohou být zaměřeny na to, co si lidé myslí, jaké mají cíle, záměry, touhy, zabývající se pocity lidí a reakcemi na jejich zkušenosti a prožitky.

Důraz je kladen na získávání pravdivých odpovědí. Rozhovory provádí většinou pouze jediná osoba, je nutné, aby na začátku rozhovoru nebyly žádné psychické bariery. Dále se klade důraz na kladení otázek, otázky musejí být jasné a srozumitelné, citlivé, neutrální a otevřené. Otázka má podněcovat dotazovaného použít vlastních slov, při rozhovoru se nevnučuje žádná odpověď. Dotazovaný při rozhovoru má vyjádřit svůj vlastní pocit, názor a postoj. Také má možnost navrhnout vztahy a souvislosti.

Pro svůj sběr informací jsem zvolila formu individuálních strukturovaných rozhovorů. Jejich velkou výhodou je, že přímo pracuji s dotazovaným, dobře se navozuje osobní kontakt a dá se více vnímat a zachycovat odpovědi než při využití dotazníku.

Naopak nevýhodou kvalitativního rozhovoru je sama obtížnost. Časté chyby vznikají při zobecňování výsledků. Nevýhodou je také analýza a sběr dat kvůli časové náročnosti. Výsledky jsou snadno ovlivnitelné výzkumníkem.

Při tvorbě otázek jsem se snažila dbát následujících zásad⁴¹:

- Srozumitelnost otázky – je lepší nepoužívat žádné cizí a odborné výrazy, aby otázce porozuměli všichni respondenti; další problém může nastat u pojmů, které si každý jedinec může vyložit podle svého – jako láska, spravedlnost, atd.
- Jednoznačnost otázky – respondent musí přesně vědět, na co se ho ptáme.
- Psychologická přijatelnost otázky – jde o užívání taktních formulací v souvislosti s nepříjemným sdělením a událostmi.
- Formulace dotazu - dotaz samotný nesmí sám respondentovi vnucovat správnou odpověď
- Neverbální projevy – tazatel si musí dávat pozor na své neverbální projevy, které by mohli ovlivnit odpovědi respondenta.
- Proč? – je důležité se dobře rozmyslet, než položíme respondentovi otázku „Proč?“ Abychom se nedostali do oblastí, které jsou pro respondenta nepříjemné odhalovat, či úplně mimo náš výzkum.

Kromě formulace samotných otázek je důležité i pořadí jejich kladení:

- 1) Na začátku rozhovoru jsou řazeny otázky, které iniciují rozhovor, navazují kontakt a pocit vzájemné důvěry s respondentem.
- 2) Dále v pořadí by měly být pokládány otázky snadné a pro respondenta neproblémové, zajímavé a nekonfliktní.
- 3) V další, centrální části rozhovoru by měly být zařazeny nejtěžší otázky, ty které jsou klíčové pro výzkum.
- 4) Poté přicházejí opět na řadu jednodušší otázky, které jsou však stále důležité pro výzkum.
- 5) Na konec dotazníku je vhodné zařadit otázky, které jsou méně důležité a mají lehčí charakter.

4.2 Zkoumaný vzorek

Cílovou skupinou jsou asistenti pedagoga s různými zkušenostmi a dobou působení v oboru. Rozhovorem prošlo deset asistentů pedagoga působících na základních školách ve třídách, kde je

---

⁴¹Kvalitativní rozhovory – polostrukturované a nestrukturované.
http://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Kvalitativn%C3%AD_rozhovory_%E2%80%93_polostrukturovan%C3%A9_a_nestrukturovan%C3%A9

integrován žák se speciálními potřebami. Rozhovorů se zúčastnilo devět žen a jeden muž, což reflektuje realitu, kdy v těchto profesích skutečně převažuje zastoupení žen. Vzorek pokrývá velmi široké věkové rozpětí, od 18 do 71 let. Asistenti jsou z pěti základních škol, ze tří regionů. Asistenti byli ze škol, kde mají už dlouholeté zkušenosti z dané pozice, pracovní místo asistent pedagoga patří mezi jejich běžné pedagogické pozice. Asistenti převážně působí u žáků s mentálním postižením či u žáků s poruchou autistického spektra.

V následujících stručných profilech jednotlivých dotazovaných z důvodu ochrany osobní identity neuvádím jména, dále není ani uvedena délka působení v dané profesi ani konkrétní škola.

- Klára (35 let): studovala SOU Braník - hotelovou školu, dříve působila jako noční vychovatelka na internátu, který spadal pod základní školu, kde momentálně působí na pozici asistenta v Praze. Má absolvovaný akreditovaný kurz asistenta – MUV, dotovaný EU.
- Veronika (23 let): studovala výchovnou a sociální činnost v sociálních zařízeních na Střední pedagogické škole v Litoměřicích. Momentálně působí jako asistent pedagoga v Praze.
- Gabriela (25 let): studovala střední školu s ekonomickým směrem, momentálně studuje v kombinované podobě pedagogiku volného času a působí jako asistent pedagoga v Pardubickém kraji.
- Helena (18 let): studovala střední školu, obor pedagogické lyceum, momentálně pracuje v Pardubickém kraji na pozici asistenta pedagoga.
- Kateřina (23 let): Studovala Spgš J. H. Pestalozziho v Litoměřicích. Obor výchovná a humanitární činnost – sociálně výchovná činnost, dále VŠ UJEP obor čeština – literatura, jako asistent pedagoga působí v České Lípě.
- Vanessa (27 let): studovala VŠ pedagogickou, její předchozí zaměstnání bylo osobní asistence. V současné době pracuje v Praze.
- Martin (25 let): studoval na čtyřleté gymnázium, během studia na vysoké škole začal působit jako asistent pedagoga. Pracuje v Praze.
- Martina (27 let): studovala VŠ, obor matematika a zeměpis, v současnosti pracuje v České Lípě.
- Eva (45let): studovala na gymnázium, prošla kurzem APLA, pracovala v mateřské škole Asistence rodičů a přátel autistickými dětmi, zde působila jako osobní asistent. Momentálně pracuje v Praze.
- Pavla (71 let): studovala střední zdravotnickou školu, která spadala pod pedagogickou školu Evropská. Má za sebou kurz muzikoterapie, semináře na téma autismus, kurz hudební výchovy, semináře práce s dětmi s poruchou CNS. Dnes pracuje v Praze.

4.3 Příprava a průběh rozhovoru

Při přípravě šetření jsem vždy kontaktovala nejprve ředitele školy a s jeho svolením pak i konkrétního asistenta. K získávání rozhovorů byly všechny školy vstřícné a žádný oslovený asistent neodmítl soukromý rozhovor. Největší problém při zjišťování sběrných dat byla nesnadná dostupnost asistentů z různých regionů. Pro moje výzkumné šetření byl velice nutný osobní kontakt s asistentem, pouhý dotazník by byl nedostačující.

Rozhovory byly realizovány na školní půdě, převážně v kabinetech soukromě, ve třídách či ve výjimečném případě na chodbě či mimo školu v kavárně. Doba konání rozhovoru byla dle časové dostupnosti každého asistenta, většinou v rozmezí 30 až 60 minut. Převážně se rozhovory konaly po pracovní době asistentů, v odpoledních hodinách. Prostředí ve škole jsme si s asistenty přizpůsobili k vlastním potřebám a požadavkům. Když se naskytla možnost, u soukromého rozhovoru jsme pili kávu či čaj k navození přátelské atmosféry. Každý asistent byl obeznámen s mým postupem získávání informací.

Všechny rozhovory byly dobrovolné a individuální, v soukromí. Otázky, na které měli asistenti odpovídat, jsem nejprve ukázala řediteli školy, až poté jsem je mohla klást asistentům, ti dobrovolně odpovídali, vyjadřovali své názory a pocity. Asistentům nebyly vnucovány moje osobní názory a nadhledy na problematiku asistenta pedagoga. Rozhovor byl připraven a založen na partnerském vztahu, aby výzkumník a asistent byli na stejné úrovni.

Jako dotazovací techniku jsem použila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Každý asistent měl stejné otázky. Otázky často nebyly kladeny v přesném pořadí, protože respondent vplul do další otázky dříve, než byla nabídnuta. Všech deset asistentů odpovědělo na všechny otázky. Cílem bylo reflektovat zkušenosti a vlastní názory na danou problematiku. Rozhovor nebyl nahrávaný, ani filmovaný, během rozhovoru byl pořízen písemný záznam výpovědi.

V rámci výzkumu bylo dotazovaným položeno dvanáct následujících otázek:

1. Co jste studoval/a nebo studujete?
2. Jaké bylo Vaše předchozí zaměstnání?
3. Jak jste se k pozici asistent pedagoga dostal/a?
4. Co jste čekal/a od dané pozice?
5. Uspokojuje Vás tato práce?
6. Jak se vidíte do budoucna?
7. Jak hodnotíte spolupráci se třídním učitelem?
8. Jak hodnotíte komunikaci a práci se žákem a jeho rodiči?
9. Je pro Vás tato práce náročná?
10. Jak se cítíte mezi učitelským sborem?

11. Jaký máte pracovní úvazek?

12. Jaká je Vaše náplň práce?

4.4 Výsledky dotazování

Co jste studoval/a nebo studujete?

- Pět asistentů nemělo vystudovanou střední školu pedagogického směru.
- Dva asistenti aktuálně studují na vysoké škole pedagogického směru.
- Tři asistenti absolvovali vysokou školu pedagogického směru.
- Tři asistenti si dodělávali kurz pro pedagogické asistenty.
- Dva asistenti si v budoucnu chtějí dodělat vysokoškolské vzdělání pedagogického směru.

Jaké bylo Vaše předchozí zaměstnání?

- Dva asistenti měli předchozí zaměstnání ve školství, ale na jiné pozici - osobní asistence v MŠ, noční vychovatelka.
- Dva asistenti v minulosti působili v sociálních službách z toho jeden jako osobní asistent, druhý působil v denním stacionáři.
- Šest asistentů před nástupem na pozici asistenta pedagoga studovala, jde tedy o jejich první pracovní pozici.

Jak jste se k pozici asistent pedagoga dostal/a?

- Díky doporučení pracovníka z pracoviště ZŠ se k této pracovní pozici dostalo pět asistentů.
- Díky předešlé praxi na daném pracovišti získali post asistenta čtyři asistenti.
- Díky nově vzniklému místu na pracovišti získal jeden asistent práci asistenta.
- Díky výběrovému řízení žádný asistent nezískal svojí práci.

Co jste čekal/a od dané pozice?

- Všech deset asistentů od této práci moc neočekávalo, vpluli do dané profese a nechali se unášet její náplní. Věděli, že se jedná o náročnou práci s dětmi, kde je důležitá hlavně trpělivost a vstřícnost.

Uspokojuje Vás tato práce?

- Všech deset oslovených asistentů má velké uspokojení ze své práce, naplňuje je práce s dětmi.

Jak se vidíte do budoucna?

- Šest asistentů se vidí na jiných pozicích.

- Čtyři asistenti se vidí v budoucnu na pozici učitele
- Dva asistenti se vidí na pozici vychovatele v družině.
- Všech šest asistentů chce zůstat na dané škole, kde působí dočasně jako asistenti pedagoga.
- Další čtyři asistenti o své profesní změně nepřemýšlí.

Jak hodnotíte spolupráci se třídním učitelem?

- Všech deset asistentů má kladný, vřelý a partnerský vztah se třídním učitelem. Spolupracují spolu v souladu.

Jak hodnotíte komunikaci a práci se žákem a jeho rodiči?

- Všech deset asistentů má dobrou komunikaci se žákem i s jeho rodiči.
- Práce s daným žákem je dobrá. Dále všech deset asistentů zmínilo, že dobře komunikují se zbytkem třídy i s dalšími rodiči žáků ve třídě.
- Cítí, že mají lepší pozici než třídní učitel k navázání komunikace i vztahu s rodiči a s žáky.

Je pro Vás tato práce náročná?

- Všech deset asistentů přiznalo psychickou náročnost této profese, kde hrozí brzké vyhoření, ale asistenti dbají na svoje duševní zdraví, relaxují hlavně aktivně.
- Asistenti vypověděli, že je práce baví, protože se jedná o práci s dětmi.

Jak se cítíte mezi učitelským sborem?

- Devět asistentů má kladné a přátelské vztahy.
- Jeden asistent se necítí dobře v přítomnosti učitelů, cítí podřazenost.

Jaký máte pracovní úvazek?

- Ani jeden nemá plný úvazek.
- Šest asistentů má se školou uzavřený tříčtvrtěční pracovní úvazek.
- Tři asistenti mají se školou uzavřený poloviční pracovní úvazek.
- Jeden asistent má se školou uzavřený čtvrtinový pracovní úvazek.

Jaká je Vaše náplň práce?

- Všech deset asistentů mají náplň práce: příprava pomůcek, shánění materiálů, opakování učební látky, vysvětlení nové látky, vysvětlování zadání od třídního učitele, aplikace učební látky od třídního učitele, dohled nad plněním zadaných úloh a na pozornost žáka.
- Všech deset asistentů má dohled ve třídě při přestávkách a stále jsou nablízku u svého přiděleného žáka.

- Všech deset asistentů se aktivně podílí na tvoření IVP.
- Žádný asistent se nezmínil o vedení záznamů o začleněném žákovi.
- Všech deset asistentů konzultuje se třídním učitelem posuny, výsledky a další vzdělávání žáka.
- Žádný asistent z deseti se nezmínil o spolupráci s výchovným poradcem či se speciálním pedagogem.
- Žádný asistent se nezmínil, zda svojí náplň práce měl zakomponovanou ve své pracovní smlouvě.
- Všech deset asistentů vykonává pouze přímou pedagogickou činnost.
- Všech deset asistentů napomáhá integrovanému žákovi k adaptaci v kolektivu.
- Tři asistenti suplují za učitele v jiných třídách.
- Dva asistenti působí při školních kroužcích či v družině.
- Všech deset asistentů doprovázejí celou třídu při školních výletech a exkurzích.
- Všech deset asistentů dohlíží na hygienu přiděleného žáka.
- Práci ve skupinách ve třídě vykonávají z deseti asistentů čtyři asistenti.
- Individuální práci se žákem se speciálními potřebami mimo vyučovací třídu během vyučovací hodiny neprovádí žádný z deseti asistentů.
- Dohled nad celou třídou při vyučování nemá žádný z deseti asistentů.

4.5 Zhodnocení

Ve svých výpovědích se dotazovaní velmi často shodovali. Také osobní profil asistentů byl podobný. Došla jsem k zjištění, že pro mladé začínající lidi je tato pracovní pozice pouze dočasná a přechodná. Funguje jako most k dalšímu budoucímu zaměstnání. Tato profese je jakýsi mezistupeň, než se kvalifikace zaměstnance zvýší nebo se objeví nová pozice, které by dali přednost. Pracovníci ale chtějí zůstat na stejném pracovišti, kde jsou již zvyklí. Během svého působení asistenti měli možnost využívat různá školení v rámci rozvíjení pracovníku na pracovišti, zároveň nikdo neprojevuje vlastní iniciativu pro samo vzdělávání.

Všech deset tázaných asistentů má kladný vztah k dětem a k práci s nimi. Mají dobré komunikační schopnosti s dětmi i s jejich rodiči. Bez lásky k dětem by tato profese nešla vykonávat. Zásadní schopností je trpělivost, bez které by asistent dlouho na dané pozici nevydržel.

Na školách se počet asistentů pedagoga postupně zvyšuje, také kvalifikace asistentů se zlepšuje. Dnes jsou asistenti nepostradatelní. Napomáhají integrovanému žákovi k sociálnímu začleňování, podílení se na aktivitách v rámci školy i mimo ní a hlavně zvládnání dané učební látky.

Také se prokázalo, že tato pozice je velice špatně finančně ohodnocena. Každý asistent měl nějakou připomínku ke svému platu. Dalším negativním faktorem je, že na této pozici není možný prakticky žádný kariérní růst a s tím i souvisí plat asistenta. Rozdíly mezi platy začínajících

asistentů a asistentů po delší praxi nejsou výrazně velké a stejně tak není výrazný rozdíl mezi platem asistenta se středním vzděláním a s vysokoškolským vzděláním.

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že asistent pedagoga má pracovní smlouvu převážně uzavřenou na tříčtvrteční úvazek. Práci vykonávají spíše ženy než muži, dále studenti a ženy, které mají samy doma dítě se speciálními potřebami. Pracovní vytížení je velké a počítá se čistá práce ve škole, jedná se o přímou pedagogickou činnost. Do týdenního hodinového rozvrhu není zapojena domácí příprava u žádného asistenta zúčastněného šetření. Asistenti během přestávek ve škole stále pobývají se žákem a dohlížejí na celou třídu. Při nepřítomnosti integrovaného žáka jsou často asistenti využíváni k suplování hodin v ostatních třídách

Asistenti dobře vycházejí s pedagogy na pracovišti a hlavně se třídním učitelem. Velké pouto mají asistenti mezi sebou na pracovišti, pomáhají si navzájem. Každý asistent má svoje místo v kabinetu, má svůj pracovní stůl a zázemí. Asistenti jsou na půdě školy bráni stejně jako učitelé.

Po novelizaci zákona dnes mají asistenti v náplni práce i zajištění hygieny žáka, tuto službu vykonávali automaticky asistenti z šetření, než došlo k novelizaci, byla tato služba mimo povinnosti asistenta pedagoga a náležela osobním asistentů a tím docházelo ke zneužívání pedagogických asistentů. Dříve také byla možnost působit u žáka se speciálními potřebami jako osobní asistent i jako pedagogický asistent. Pracovník měl dvě pracovní smlouvy.

V pracovní náplni dochází k velkému zanedbávání vedení deníků o práci a výsledcích integrovaného žáka, dále se asistenti příliš nepodílí na spolupráci s PPP, SPC a speciálními pedagogy, tuto náležitost přenechávají třídnímu učiteli. Během rozhovorů nebylo příliš jasné, jestli asistenti znají přesnou diagnostiku integrovaného žáka. Asistenti na pracovišti mají několik rolí: pozorovatel, hlídač, vychovatel, přítel, pečovatel, prostředník, pomocník učitele, pomocník rodičů a „stmelovatel“ třídy.

Všichni dotazovaní se shodují, že asistent pedagoga je profese, která se musí dále rozvíjet a vyvíjet ve své podstatě a odbornosti.

5 Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na osobní asistenci a na asistenta pedagoga. Obě dvě profese jsou celkem mladé na trhu práce a liší se v mnoha směrech. Rozdílné jsou v náplni práce, ve financování, v nároku kladených na vzdělání, každá asistence patří do jiného resortu a zabývá se jinou problematikou. Zatímco osobní asistence je zaměřena na pomoc při každodenních činnostech osoby, která pomoc potřebuje, činnost asistenta pedagoga spočívá v pedagogické činnosti a podpoře vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ať už z důvodu zdravotního postižení či sociálního znevýhodnění.

V teoretické části jsem se zabývala popisem profesí, jejich legislativním zakotvením a u koho asistenti působí. Cílem teoretické části bylo zpracování odborné literatury, odborných příruček, a legislativy, zejména školského zákona a zákona o sociálních službách. Zaměřila jsem se na dané profese z hlediska historie a jejich vývinu, financování a zajišťování asistence.

V praktické části jsem se zaměřila na pedagogickou asistenci. Cílem bylo popsat metodami kvalitativního výzkumu profesi asistenta pedagoga z hlediska pohledu samotného pracovníka na této pozici, zjistit, jak asistenti pedagoga vnímají výhody a nevýhody své profese, dále jaká je spolupráce mezi asistentem a žákem, rodičem a třídním učitelem. Šetření bylo také zaměřené na náplň práce asistenta. Na základě vlastní zkušenosti jsem porovnávala názor na danou profesi s ostatními asistenty.

Počet asistentů v současné době rapidně narůstá kvůli novelizaci školského zákona a intenzivní integraci žáků do běžných škol. Momentálně asistent pedagoga nemá velkou prestiž na profesním poli, ale snad budoucnosti asistenti budou více oceňováni, díky svému intenzivnímu pracovnímu zaměření na integrovaného žáka či žáky.

Příloha č. 1 – Zápisy z rozhovorů

V této příloze uvádím podrobněji zápisy ze tří rozhovorů provedených v rámci vlastního šetření mezi asistenty pedagoga.

Zápis z rozhovoru: Pavla, 71 let

Studovala střední zdravotnickou školu, spadala pod pedagogickou školu - Evropská (Praha). Během svého života její zájem o děti se speciálními potřebami narůstal, proto se paní Pavla dál vzdělávala. Má za sebou kurz muzikoterapie, semináře na téma autismus, kurz hudební výchovy, semináře práce s dětmi s poruchou centrální nervové soustavy. Vztah k hudbě a k dětem měla po celý svůj život. Paní Pavla umí hrát na flétnu a je schopná děti učit mít rád hudbu.

S dětmi se speciálními potřebami, s různými defekty či vadami pracovala paní Pavla cca 20 let v dětském centru Paprsek (Prosek, Hloubětín), kde nalezneme i chráněné dílny. Převážně se v tomto centru zaměřují na práci s autistickými dětmi. Působila hlavně v denním stacionáři, zde pocítila pracovní vyhoření po dlouholetém působení na stejném pracovišti.

Na základě rodinné zkušenosti s autismem se ještě více paní Pavla začala o tyto děti zajímat. Její potřeba se dále vzdělávat a zvědavost o chování, výuku a celkové fungování dětí s autismem vedla k tomu, že se rozhodla pracovat jako asistent pedagoga, kde může pomáhat a zároveň se dozvídat nové věci o dané problematice. Celý život se paní Pavla věnovala pomoci druhým, práce jí naplňovala, ani v období penze se nespokojila s volným časem, neměla danou náplň života, rozhodla se i jako senior pomáhat dětem, o které se celý život zajímala. Začala hledat práci, kde by mohla být nápomocna u dítěte s autismem.

Pozici asistenta pedagoga našla na základní škole pro zrakově postižené, zde začala pracovat jako asistent pedagoga. Dnes je už ve své profesi 6 let a stále se jí práce líbí, naplňuje a hlavně dodává energii i ve vysokém věku. Ze začátku projevovala obavy se spoluprací s dítětem, bála se, jak navážou prvotní vztah. Její duševní vyrovnanost jí napomohla k navázání dobrého vztahu a započítí dobré spolupráce s dítětem.

Paní Pavla doprovází žáka povinnou školní docházkou už od první třídy, je pro žáka dobrým rádcem, průvodcem, přítelem a hlavně člověkem, na kterého se může kdykoliv spolehnout. Paní Pavla se snaží zůstat v pracovní roli co nejdéle. Jak kvůli dítěti, které je na ní zvyklé a těžko by neslo změnu, tak i sama kvůli sobě. Práci se cítí dobře, uvolněně, pracuje na pracovišti, které jí dodává energii a radost do života.

Žije převážně prací, má obdiv k pedagogům, kteří pracují s dětmi, které mají specifické poruchy učení, určité postižení, kteří potřebují určitý styl výchovy a vzdělávání. Uvědomuje si jak je tato práce náročná a důležitá. Spolupráce s rodiči dítěte je na dobré úrovni, spolupracuje převážně s otcem žáka. Paní Pavla pomáhá třídnímu učiteli s prací ve třídě či supluje za učitele.

Hlavně v první třídě, kde není žádný asistent pedagoga. Vztah se třídním učitelem je na kolegiální úrovni. Nedělají rozdíly mezi pracovními pozicemi. Spolupracují na vzdělávacím individuálním plánu pro žáka.

Pracovní doba paní Pavle začíná v 8:00 hodin a končí dle vyučování, pracuje 25 hodin týdně. Celý den doprovází svého žáka, kterému byla přidělena. Dopomáhá žákovi ke splnění zadaných úkolů, opakuje s ním látku, upozorňuje na výklad třídního učitele. Je pro žáka kontrolou a pomocí.

Paní Pavla si na tuto práci, zařízení a pozici nijak nestěžuje. Za celý svůj život už toho tolik prožila, že jen vidí to krásné, a z mála se raduje a to jí i naplňuje.

Zápis z rozhovoru: Klára, 35 let

Klára, (věk 35 let) Studovala SOU Braník -hotelovou školu, tím že získala práci jako noční vychovatelka na internátu, který spadal pod základní školu pro zrakově postižené si paní Klára dodělala akreditovaný kurz asistenta – MUV, dotovaný EU.

Na této dané škole se naskytla možnost změnit pracovní pozici, protože se uvolnilo místo pro asistenta pedagoga. Paní Klára tuto příležitost využila a rozhodla se více se věnovat pedagogické činnosti. Z rodinných důvodů pozice asistent pedagoga byla pro ni časově výhodnější. Pracovní dobu má od 7:30 hodin do 15:00 hodin, to jí více vyhovovalo kvůli jejím povinnostem vůči vlastním dětem. Od této nové pozice velké očekávání neměla, sama má zkušenosti z vlastní rodiny, ví jaké to je starat se o dítě s nějakým hendikepem.

Tuto práci má ráda, naplňuje jí, dostává se jí vnitřního uspokojení, má dobrý pocit z pomáhání. Paní Klárka si chce časem dodělat vzdělání a praxi, aby měla lepší kvalifikaci a zkušenosti v oboru. V budoucnu si chce doplnit studium, aby měla vysokoškolské vzdělání a mohla učit děti jako učitelka.

Spolupráce se třídním učitelem jí vyhovuje, společně řeší problémy ve třídě i přípravu na vyučování, společně tvoří tým, který si navzájem pomáhá. Třídní učitel nechává Paní Kláru se realizovat a doplňovat praxi ve vedení vyučovacích hodin. Třídní učitel je pro ni vzor, má hodně zkušeností, praxe a ví jak s dětmi správně metodicky pracovat a to všecko obdivuje. Všechny své zkušenosti a znalosti se třídní učitel snaží předat paní Kláře.

Podle názoru paní Kláry je tato pozice velice náročná práce a nedostatečně ohodnocena. Nemít plnou rodinu nezvládala by obživu sebe a svých dětí, kvůli nízkému platu. Uvědomuje si velké mínusy a nástrahy této práce. Pochvaluje si však práci s rodiči a s dětmi, má lepší kontakt s dětmi než učitel. Jsou k ní více otevření a rádi se jí svěří s osobními problémy i s problémy výchovy a vzdělávání svého dítěte.

Spolupráce se žákem kterému byla přidělena se jí pracuje dobře, navázali společně přátelský vztah a společně řeší problémy, paní Klára žákovi je vždy při ruce k jakékoliv pomoci.

Byla řádně obeznámena s jakým žákem bude pracovat, jakou má diagnózu jaký je jeho individuální pracovní plán, co se od ní očekává a požaduje.

Mezi učitelský kolektiv zapadla a mají mezi sebou dobré vztahy, nevnímá v kolektivu rozdíl mezi učiteli a asistenty, ale někteří spolupracovníci občas dávají najevo svoji nadřazenost učitele a v takové situaci se paní Klára necítí příjemně.

Jako asistent pedagoga má pracovní tříčtvrtěční úvazek. Během vyučování pomáhá svému žákovi, co byla přidělena, když je nutná její pomoc i pro ostatní pomáhá celé třídě. Často si s učitelem rozdělí třídu na skupinky a učitel pracuje s jednou skupinkou a asistent pracuje s jednou učitelkou. Tato výuka má velký efekt pro žáky. Často paní Klára vede doučování, supluje za učitele. Její pracovní den je vždy dynamický, nikdy není stereotypní. Díky dobrému zázemí na pracovišti se dále rozvíjí a studuje.

Zápis z rozhovoru: Eva, 45 let

Paní Eva studovala na gymnáziu, prošla kurzem APLA, pracovala v mateřské škole Asistence rodičů a přátel autistickými dětmi, zde působila jako osobní asistent. Paní Eva má sama doma dítě se speciálními potřebami, které má poruchu autistického spektra. Její syn navštěvoval také mateřskou školu, kde ona sama působila jako asistent.

K práci asistenta pedagoga se dostala díky tomu, že dítě, kterému dělala asistenci v mateřské škole mělo nastoupit do základní školy. Na žádost rodičů dítěte paní Eva změnila pracovní místo i pozici. Od roku 2014 začala pracovat jako asistent pedagoga na základní škole pro zrakově postižené ve speciální třídě. Pracuje zde jen na poloviční úvazek, kvůli povinnostem vůči synovi o kterého se musí starat. Její osobní důvody jí neumožňují více působit ve škole.

S prací je spokojena, naplňuje jí, má dobrý pocit, že může někomu pomoci, chápe situaci rodičů z vlastních zkušeností. Díky této práci se učí jak sama má dále rozvíjet svého syna jakým směrem ho směřovat, jak správně metodicky s ním pracovat. Tato pozice jí dává hodně nových poznatků, je to pro ni velká praxe a školení, které jí napomáhá k lepšímu rodinnému životu.

Další vzdělávání neplánuje, ani o jiné práci nepřemýšlí takto je velice spokojena. Může se věnovat svému synovi a i jiným dětem co potřebují pomoc k vlastnímu fungování. Má velice dobré vztahy s rodiči žáka, spolupracují společně na rozvíjení integrovaného žáka.

S učitelem je spolupráce velmi dobrá, společně řeší, přípravu na vyučovací hodinu, rozebírají jak aplikovat učební látku danému žákovi ke kterému je asistent přidělen, tento žák potřebuje intenzivní dopomoc při vyučování, když není ve škole pomáhá paní Eva ostatním žákům, její práce je více nakloněna na asistenci ale osobní.

Mezi pedagogickým kolektivem se také cítí velmi dobře, cítí uvolněnou atmosféru na pracovišti a proto se jí více líbí na dané škole, kolektiv je pevný, spolehlivý a spolupracuje. Dle paní Evy nemá tato profese mínusy, prošla si sama velkými obtížnostmi a tato práce je pro ni jen

zpříjemnění života. Ohodnocení by mohlo být sice vyšší, ale i tak je spokojena a neměnila by pracovní místo. Její pracovní doba začíná od 8 hodin ráno do 13hodin. Se žákem úkoly nedělá, to dělají rodiče doma. Přípravené věci na vyučovací hodinu od třídního učitele aplikují se žákem, nebo tvořím pomůcky, a zajišťuje materiály. Při každé hodině opakujeme látku z předešlé hodiny a poté seznamuje žáka s novou látkou. Tento žák má epilepsii, během vyučování zřídka dochází k záchvatům dítěte. Vztah s dítětem je pevný, kamarádský, znají se už dlouho. Výkyvy chování u žáka jsou stresující, ale paní Eva vše zvládá. Ví, kdy se má jak zachovat. Svoji práci po všech stánkách má ráda a cítí se dobře mezi dětmi, které jí dělají radost v životě.

Příloha č. 2 – Platové třídy osobního asistenta

3. platová třída (od 7 440 Kč do 11 220 Kč měsíčně)

Provádění jednoduchých úkonů pečovatelské služby. Výdej a rozvoz jídla klientům. Provádění dílčích sociálně pečovatelských úkonů pro klienty.

- Poskytování přímé obslužné péče o klienty, podpora jejich soběstačnosti, nácvik jednoduchých denních činností a poskytování pomoci při osobní hygieně a oblékání klientů, manipulace s přístroji, pomůckami a prádlem a udržování čistoty a hygieny u klientů.

4. platová třída (od 8 060 Kč do 12 150 Kč měsíčně)

- Provádění úkonů pečovatelské služby u mobilních a imobilních klientů, komplexní péče o jejich domácnost. Provádění pečovatelských úkonů v péči o děti.
- Poskytování zvláště obtížné a namáhavé komplexní obslužné péče o fyzicky a psychicky postižené klienty, poskytování pomoci při vytváření základních sociálních a společenských kontaktů, posilování životní aktivizace klientů a uspokojování jejich psychosociálních potřeb.

5. platová třída (od 8 750 Kč do 13 190 Kč měsíčně)

- Rutinní práce při vytváření, prohlubování a upevňování základních hygienických a pracovních návyků a při péči o klienty, spolupráce na posilování sociálních a společenských kontaktů klientů.
- Provádění obtížných pečovatelských prací spojených s přímým stykem s občany s fyzickými a psychickými obtížemi, komplexní péče o jejich domácnost včetně péče o prádlo, donášky paliva, provádění pohybové aktivizace klientů.

6. platová třída (od 9 490 Kč do 14 280 Kč měsíčně)

- Působení na vytváření, prohlubování a upevňování pracovních návyků klientů názorným předváděním řemeslných a jiných prací, vytváření pozitivních mezilidských vztahů, rozvíjení jemné motoriky. Nácvik denních běžných činností.
- Vytváření vztahu klientů k živým tvorům včetně péče o ně.
- Komplexní provádění pečovatelských činností včetně prací spojených s přímým stykem s občany s fyzickými a psychickými obtížemi, zajišťování sociální pomoci, provádění dílčích sociálních depistáží, psychická aktivizace klientů, posilování společenských a sociálních kontaktů klientů, provádění sociálně pečovatelské (výchovné) práce s dětmi.
- Provádění asistenční služby a osobní asistence osobám zdravotně postiženým.

7. platová třída (od 10 290 Kč do 15 520 Kč měsíčně)

- Rozvíjení individuální manuální zručnosti klientů, zajišťování materiálu a pomůcek pro pracovní výcvik klientů, provádění speciálních pracovních postupů a používání nástrojů, pracovních pomůcek a různých materiálů.
- Fixace získaných společenských a pracovních návyků u dospělých mentálně postižených klientů. Rozvíjení pracovní aktivity. Provádění odborného pracovního výcviku včetně vyhledávání pracovních příležitostí pro léčbu prací. Zabezpečování zájmové a kulturní činnosti v zařízeních sociální péče.
- Vyhledávání, organizování a provádění volnočasových aktivit zaměřených zejména na rozvíjení osobnosti, zájmů, znalostí a tvořivých schopností klientů formou výtvarné, hudební, dramatické nebo tělesné výchovy.

8. platová třída (od 11 170 Kč do 16 810 Kč měsíčně)

- Organizování, odborné a ekonomické zabezpečování pečovatelské služby, osobní asistence a asistenční služby v okrsku. Řešení jednodušších sociálně-právních a zdravotních problémů a spolupráce při provádění sociální depistáže v okrsku (koordinátor pečovatelské služby).

9. platová třída (od 12 120 Kč do 18 250 Kč měsíčně)

- Komplexní koordinace a zabezpečování pečovatelské služby, osobní asistence a asistenční služby ve větším územním celku po odborné, metodické, provozní a ekonomické stránce včetně kontrolní činnosti. Provádění sociálního šetření v terénu včetně podávání návrhů. Provádění psychosociální podpory a dle potřeby akutní sociální intervence. Odborné zabezpečování pečovatelských služeb v chráněném bydlení (koordinátor pečovatelské služby).

Příloha č. 3 – Platové třídy asistenta pedagoga

Nařízení vlády č. 222/2010 Sb. v příloze (díl 2.16 výchova a vzdělávání) uvádí zařazení asistentů pedagoga do platových tříd podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti jejich profese:

4. platová třída

- Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.
- Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

5. platová třída

- Provádění rutinních prací při výchově dětí a žáků nebo studentů, upevňování jejich společenského chování, pracovních, hygienických a jiných návyků, péče a pomoc při pohybové aktivizaci dětí a žáků nebo studentů.

6. platová třída

- Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.
- Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

7. platová třída

- Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.

8. platová třída

- Vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávání, individuální vzdělávání nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů.

9. platová třída

- Samostatná vzdělávací a výchovná činnost při vyučování zaměřená na speciální vzdělávací potřeby dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů učitele nebo speciálního pedagoga.
- Samostatná vzdělávací, výchovná nebo speciálněpedagogická činnost vykonávaná v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů speciálního pedagoga školského poradenského zařízení a v souladu s pokyny učitele.

Seznam použité literatury

Publikace

BAŠTECKÁ Bohumila. *Klinická psychologie v praxi*. Portál, Praha, 2003.

BARTOŇOVÁ, M. PIPEKOVÁ, J. *Asistent pedagoga v přípravné třídě základní školy*. Sborník z konference s mezinárodní účastí. Brno: Paido 2008, s. 229-244.

ČADOVÁ Eva a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením*.

Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. Dostupné z:

http://www.inkluze.upol.cz/portal/velke_publicace/metodiky/TP_Metodika_AP.pdf

EGILSON Snaefridur Thora, TRAUSTADOTTIR Rannveig. *Participation of students with physical disabilities in the school environment*. American Journal of Occupational Therapy 63 (3), květen-červen 2009. str. 264-72.

FENDRICHOVÁ Bohdana. *Prosociální rysy u pracovníků pomáhajících profesí*. Diplomová práce. Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2009.

GÁBOR Marian: *Asistent pedagoga v romské komunitě. Bakalářské práce*. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2009.

GÉRINGOVÁ Jitka. *Pomáhající profese*. Triton, Praha 2011.

HORÁČKOVÁ Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga, spolupráce s učitelem*. Olomouc, 2015.

Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/metodika-prurez-02/metodika-prurez-02.pdf>

HRDÁ Jana. *Osobní asistence – příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. Pražská organizace vozíčkářů, 2011.

Kolektiv autorů. *Příručka o práci asistenta pedagoga*. Skuteč 2014. Dostupné z:

https://www.klickevzdelani.cz/Portals/0/Dokumenty/Prirucka_o_praci_asistenta_pedagoga.pdf

KAŠPAROVÁ Vendula, HUČÍN Jan. *Asistent pedagoga, zajímavosti. Pohled ředitelů škol na práci asistentů pedagoga*. Týdeník Školství, č.22/2010.

KUDLÁČEK Martin, VYSKOČIL Tomáš. *Integrace - jiná cesta II*. Sborník příspěvků ze semináře, Olomouc 25. 4. 2008.

MATOUŠEK Oldřich a kol. *Sociální služby*. 1. vydání, Portál, Praha 2007.

MICHALÍK Jan a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Portál, 2011.

MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ Monika a kol. *Standard práce asistenta*. Olomouc 2015.

Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/standard-pap/standard-pap.pdf>

NELEŠOVSKÁ, Alena. *Přístupy primární školy ke vzdělávání romských žáků*. Pedagogická fakulta UJEP. Dostupné z: http://old.pf.ujep.cz/files/data/KPR_konferenceprispevek12.pdf

NĚMEC Zbyněk, ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ Klára, HÁJKOVÁ Vanda. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*. Univerzita Karlova v Praze 2014.

PAPE Iveta. *Jak pracovat s romskými žáky. Příručka pro učitele a asistenty pedagogů*. Slovo 21, Praha 2007.

ŠPIČÁKOVÁ Libuše, PROFOUSOVÁ Sylvie. *Příručka o práci asistenta pedagoga*. 2014

TEPLÁ Marta, ŠMEJKALOVÁ Hana. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2007.

UZLOVÁ Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním - praktický průvodce pro osobní asistenty*. Portál, 2010.

VALENTA Milan a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga žáka s mentálním postižením*. Pracovní verze materiálu k veřejné diskusi a ověřování ve školách, říjen – listopad – prosinec 2012. Univerzita Palackého, Olomouc, 2012.

Internetové odkazy a ostatní zdroje

APOA – webové stránky o osobní asistenci. Dostupné z: <http://www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci>

Asistent pedagoga – informace. ZA SKLEM. Dostupné z: <http://www.zasklem.com/asistent-pedagoga-informace>

Financování asistentů. Meta, společnost pro příležitosti mladých migrantů. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/financovani-asistenta>

HUBLOVÁ Pavlína. Metodický portál, inspirace a zkušenosti učitelů – Wiki, asistent pedagoga. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/A/Asistent_pedagoga#Historie_profese

Inkluze.cz – webový portál věnovaný inkluzivnímu vzdělávání. Dostupné z: <http://www.inkluze.cz/>

Inkluzivní škola.cz – Informační portál zaměřený na začleňování žáků cizinců do českého vzdělávacího systému. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz>

Kostka škola – webové stránky. Dostupné z: <http://www.kostka-skola.cz>

KONOPÁSKOVÁ Jana. Kdo může být asistentem. Dostupné z: <http://www.inkluze.cz/clanek-436/kdo-muze-byt-asistentem-pedagoga>

Mají na to. Jak podpořit znevýhodněné děti na ZŠ. Článek Asistent pedagoga - systémová podpora. Dostupné z: <http://majinato.cz/26-asistent-pedagoga.php>

MARKOVÁ Lucie. Můžeš – asistent pedagoga versus osobní asistent. Dostupné z: <http://www.muzes.cz/aktuality/poradna/asistent-pedagoga-versus-osobni-asistent>

MEDICAL TRIBUNE, tribuna lékařů a zdravotníků, plat pracovníka v sociálních službách. Dostupné z: <http://www.tribune.cz/clanek/5997-plat-pracovnika-v-socialnich-sluzbach>

Metodická příručka pro sociální kurátory a metodiky sociální prevence. Ostravská univerzita v Ostravě Fakulta sociálních studií, Centrum pro podporu projektů. Ostrava 2010. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/metodicka_prirucka.pdf

Metodický portál, inspirace a zkušenosti učitelů – články. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/S/1552/LEGISLATIVNI-A-PEDAGOGICKE-DOKUMENTY-PLATNE-PRO-PRIPRAVNE-TRIDY-ZAKLADNI-SKOLY.html>

Metodický portál, inspirace a zkušenosti učitelů. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/A/Asistent_pedagoga#Historie_profes

Ministerstvo práce a sociálních věcí - webové stránky MPSV. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy - webové stránky MPSV. Dostupné z: <http://www.msmt.cz>

NOVÁ ŠKOLA o.p.s. – užitečné odkazy. Dostupné z: <http://www.novaskolaops.cz/uzitecne-odkazy>

O osobní asistenci. Asociace pro osobní asistenci, APOA, o.s. <http://www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci/zakladni-udaje/historie-osobni-asistence>

Otázka č. 4 – Dějiny sociálního zabezpečení nemocných a invalidních občanů. Filosofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno. Dostupné z: http://www.phil.muni.cz/plonedata/wksc/Studentsky_portal/LaoDan/SP/ZS_2013/Otazka_4_Dejiny_socialniho_zabezpeceni_%20nemocnych_a_invalidnich_obcanu.pdf

Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz>

Registr poskytovatelů sociálních služeb. Dostupné z: <http://iregistr.mpsv.cz>

Šance dětem – portál s informacemi z oblasti postižených dětí v České republice. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/cs/ops-sirius/informacni-portal-sance-detem>

Školský zákon 2013 (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyš. odb. aj. vzdělávání). Dostupné z: <http://www.pracepropravniky.cz/zakony/skolsky-zakon-uplne-zneni>

VAŇKOVÁ, K. Vzdělávání pro asistenty aneb běh na dlouhou trať s překážkami. Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů, 2004. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/vankova-k.-2004.-vzdelavani-pro-asistenty-aneb-beh-na-dlouhou-trat-s-prekazkami>

Wikipedia – heslo „Jana Hrdá“. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jana_Hrdá

Wikipedia – heslo „tutor“. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tutor>

